

OSZK

HÍRADÓ

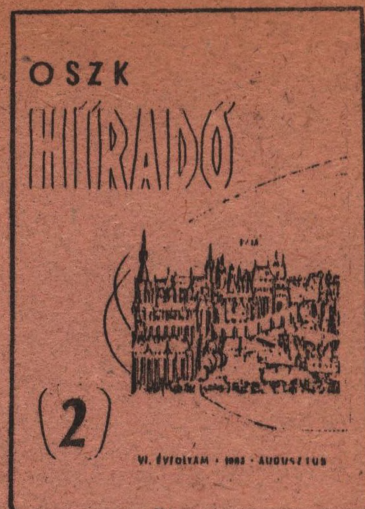
2

VI. ÉVFOLYAM • 1963 • AUGUSZTUS

Tartalomjegyzék

Az 1963/64-es oktatási év indulásához -	29
A VIII.pártkongresszus és a könyvtárak.	
II.rész -----	31
<u>Somkuti Gabriella</u> ; Egy referenzs-könyvtáros munkájáról -----	37
A Bibliográfiai Osztály munkájából -	
<u>Zágonyi Ilona</u> -----	38
Hírek [az osztályok munkájáról] -----	39
<u>Szilvássy Zoltánné</u> ; Két német könyvtár gyarapítási munkájáról „Deutsche Bücherei” -----	43
<u>Benedicty Róbert</u> ; Németországi utibeszámoló -----	48
Olvastuk!	
Az OSzK Évkönyve 1960. (Ism. <u>Haraszthy Gyula</u>) -----	50
<u>Fux J.J.</u> ; Te Deum E 37. (Ism. <u>Vécsey Jenő</u>) -----	51
<u>Pálffy Ilona-Pálffy Miklós</u> ; Bibliographia Bolyaiana (Ism. <u>Horváth Tibor</u>) -----	52
<u>Papp István</u> ; Olvasóforgalmi statisztikák egyszerűsítése -----	54
Az OSzK Szakszervezeti Bizottságának 1963.junius-december időszaki munkaterve -----	58
A mi kollektívánkról - <u>Konoz Béláné</u> -----	63
A Könyvtárközi Közlészés munkakollektívájáról - <u>Tamás Péter</u> -----	64

Borítófedélen: Buda látképe Hartmann Schedel 1493-ban Nürnbergben megjelent világkrónikájából. Részlet.

Az
Országos Széchényi Könyvtár
Pártszervezetének és
Szakszervezeti Bizottságának
lapja

Szerkesztő Bizottság:

Bánlaky Éva, Borsa Gedeon
Csapodi Csabáné, Gombocs
István, Horváth Viktor (fe-
lelős szerkesztő), Papp
István, Somkuti Gabriella

Szerkesztők

Papp István-Somkuti Gabriella

Kiadja az Országos Széchényi
Könyvtár Szakszervezeti Bi-
zottsága, Budapest VIII. Mu-
zeum körut 14/16.

Felelős kiadó:

Horváth Viktor

Országos Széchényi Könyvtár
házi sokszorosítása
Budapest VIII. Múzeum utca 3

Lapzárta: augusztus 23.

AZ 1963/64-ES OKTATÁSI ÉV INDULÁSÁHOZ

A szocialista világrendszer előrehaladása, különösen a Szovjetunió fejlődése, cáfolhatatlan tanuságtétel a marxí-lenini elmélet igazsága mellett. Az alkotó marxista gondolat korunk uralkodó eszmei áramlata. Oktatásának az a célja, hogy megértessük korunk fő társadalmi-politikai problémáit, megismertessük a tudományos szocializmus elméletének, mint a nemzetközi munkásmozgalom általánosított tapasztalatának fejlődését, a magyarországi munkásmozgalom történetének legfontosabb tanulságait, szocialista építőmunkánk társadalmi-politikai kérdéseit.

A marxizmus eszmei offenzívája, a szocialista módon élő, dolgozó, gondolkodó és érző ember neveléséért folyó eszmei harc fokozása, szocialista építőmunkánk nélkülözhetetlen szükséglete és követelménye. Eszmei harcot kell folytatni a mai polgári filozófia, szociológia és esztétika hazánkban is ható áramlatai ellen, szembeállítva velük az alkotó marxizmus-leninizmus tudományos eszméit, mert a kapitalista mult eszmei öröksége fékezi a szocialista építést. Antimarkista eszmeáramlatokkal nincs és nem is lehet békés együttélés.

Egyesíteni kell a szakértelmet és a politikai tudást. A szocializmus építéséhez nemcsak művelt, szakmailag képzett, de politikai áttekintéssel és tudással rendelkező emberekre van szükség könyvtári vonalon is. Olyanokra, akik látják az összefüggést saját tevékenységük és társadalmunk egész fejlődése között, akik eligazodnak a bel-és külpolitika bonyolult kérdéseiben, akik szakmai munkájuk mellett tevékenyen vesznek részt a társadalom életének alakításában is; olyanokra, akiknél a szakmai felkészültség kellő marxista-leninista elemzőképességgel párosul.

Könyvtárunk párt-és tömegszervezetei ezért kívánnak az eddigieknél is nagyobb súlyt helyezni az ideológiai oktatásra.

Az 1963/64. oktatási év előkészületei már folyamatban vannak. Kialakultak az 1963/64. oktatási év könyvtárunkban bevezetendő oktatási formái. Ezek a következők:

IDŐSZERŰ KÉRDÉSEK TANFOLYAMA - 1 éves tanfolyam. Tematikáját - a tanfolyam címeből következően is - az aktualitás szabja meg. Célja a párt politikájának ismertetése és magasszínvonalú megvitatása. Tematikájából említjük: "A nemzetközi helyzet időszerű kérdései", "A szocialista nemzeti egység útja", "A korszerű iparirányítás követelményei", stb.

Párttagoknak és az érdeklődő pártonkivüliek többségének ezt az oktatási formát javasoljuk, elsősorban azoknak, akik az elmúlt oktatási évben a mostantól megszűnő szakosított politikai oktatásban vettek részt.

MARXIZMUS-LÉNINIZMUS ALAPJAI - 2 éves tanfolyam. A könyvtárban csak egy ilyen tanfolyam indul, kb. 15 résztvevővel. Célja a marxizmus-leninizmus alapkérdéseinek olyan színvonalon való elsajátítása, mely alapját képezheti a magasabb szintű továbbtanulásnak. Tematikájából: "A marxista-leninista világnézetéről", "A mai kapitalizmus", "A szocializmus építésének kérdései".

SPECIÁLIS GAZDASÁGPOLITIKAI TANFOLYAM - Az előbbihez hasonlóan csak egy ilyen tanfolyam szerveződik kb. 10-15 résztvevővel. Célja az aktuális gazdaságpolitikai kérdések megasszintű megvitatása. Elsősorban azoknak ajánljuk figyelmébe, akik vezetői beosztásuk során a gazdaságpolitikai ismereteket nem nélkülözhetik.

SZAKSZERVEZETI ELŐADÁSSOROZAT - Meghívott előadókkal, a Szakszervezeti Bizottság gondozásában, a könyvtár dolgozói érdeklődési körének megfelelő tematika alapján kerül megszervezésre. Az aktuális politikai-ideológiai kérdéseken kívül az irodalom és művészet mai problémái is helyet kapnak az előadások tematikájában.

KISz TÁRSADALMI ISMERETEK TANFOLYAMA - A KISz gondozásában 30 éven aluli fiatalok részére szerveződik. Tematikájából: "Mi a modernség, ki a modern?", "A magánélet erkölce - szerelem", "Szívvel-tudással a szellemi sötétség ellen".

SZAKSZERVEZETI POLITIKAI ISKOLA - 2 éves tanfolyam. A Szakszervezeti Bizottság gondozásában a II. évfolyam kerül megszervezésre elsősorban a szakszervezeti aktivisták és azok részére, akik az elmúlt oktatási évben ezen a tanfolyamon vettek részt. Tematikájából: "A Magyar Szakszervezetek XX.Kongresszusa", "A Szakszervezeti Világszövetség harca", "A szocialista világrendszer".

A párt, a szakszervezet és a KISz aktivistái szeptember első napjaiban felkeresik könyvtárunk dolgozóit, hogy személyes beszélgetések alapján vegyék számba, hogy ki milyen oktatásban kíván résztvenni.

Szeretnénk, ha könyvtárunk dolgozói minél nagyobb számban használnák fel a marxizmus-leninizmus elmélete megismerésének és elsajátításának eszközeit a lehetőségeit.

könyvtárunk munkájáról

A VIII.PÁRTKONGRESSZUS ÉS A KÖNYVTÁRAK

II. r é s z

Beszámolónk e részében dr.Láng Imrének, az MM könyvtárosztálya helyettes vezetőjének a Közalkalmazottak Szakszervezete könyvtárosi akadémiáján elhangzott "Az MSzMP VIII.kongresszusának határozataiból adódó feladatok a tudományos könyvtárakban" c. előadása ismertetésével kívánunk foglalkozni. Miután az előadás teljes szövege a KMK által kiadottan, rövid időn belül külön kiadványban is megjelenik, beszámolónkban csak az előadás gondolatmenetének és egyes részeinek idézetekben való visszaadására szorítkozunk.

Az előadás a cimben foglalt témából csak néhány főbb kérdés kiemelésére és elemzésére vállalkozhatott, hiszen a tudományos és szakkönyvtárak fejlesztésével kapcsolatos teljes problematikának tárgyalása sokszorosan haladta volna meg egy előadás időtartamát.

A VIII.PÁRTKONGRESSZUS ÉS A KÖNYVTÁRI MUNKA - " Ugy gondolom, valamennyiünk problémája az, hogy miként lehet a MSzMP VIII.kongresszusa iránymutatását érvényesíteni munkánkban, hogyan lehet "áttenni" a kongresszus anyagát - hogy így fejezzem ki magamat - könyvtári nyelvre. Természetesen helytelenül járnánk el, ha részletekbe menő utalásokat keresnénk a kongresszusi anyagban a könyvtári munkára nézve. Az ország társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális életének valamennyi területére érvényes dokumentum jellege nem ez. A mi feladatunk - csakugy, mint a népgazdaság, a tudomány és kultúra más területein dolgozóké - az, hogy elemezzük a kongresszus megállapításait, értelmezzük a kifejtett elveket és gondolatokat és - ismerve saját munkánk problematikáját - meghatározzuk feladatainkat a kongresszus iránymutatásának fényében.

Feladataink körvonalazása megköveteli, hogy azokat az ország fejlődésével összhangban tervezzük meg. Tudnunk kell, merre tart a társadalom fejlődése, mik a fejlesztés fő célkitűzései, milyen társadalmi-gazdasági struktúra alakul az elkövetkező évek során, milyen fő feladatokat kell a népgazdaság, a tudomány és kultúra egyes területein megoldani. Csak ezek ismeretében lehet megvalósítani a könyvtári munka beágyazottságát a gazdasági és kulturális, valamint a tudományos élet egészébe."

A KÖNYVTÁRAK ÉS A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK HASZNÁLÓINAK KAPCSOLATÁRÓL - "A kongresszus anyagának tanulmányozása arról győz meg bennünket, hogy a tudományos és szakkönyvtárügy legfontosabb tannivalója az elkövetkező években: az eddiginél

lényegesen szorosabb kapcsolat megvalósítása a népgazdaság és a kultúra, ill. a tudományos élet azon területeivel, amelyek munkáját a szakkönyvtári és dokumentációs munka elősegíteni hivatott.

Az a feladat, hogy állandó és élő kapcsolatot létesítsenek a felhasználó területekkel és - leszámolva véglegesen azzal, amit talán a könyvtári tevékenység ösztönösségének lehetne nevezni - gyökeres fordulatot hajtsanak végre az egyes tudományterületek jelenlegi és távlati feladatai felé. A könyvtárosok, a dokumentalisták tudják jól: mit jelent a gyakorlati munkában ez a követelmény. Többek között azt, hogy nem a beérkezett kiadói jegyzékek, katalógusok, bibliográfiák és más segédeszközök az egyedüliek, amik a szerzeményező könyvtárost irányítják, hanem a felhasználók szükségletei, az adott szakterület kutatási programja, az oktatási reform végrehajtásának követelményei, az ipari és mezőgazdasági termelés megjavítását lehetővé tevő szakirodalom iránti igények stb. azok a tényezők, amelyeket ismernie kell ahhoz, hogy a rendelkezésére álló forrásokból kiválaszt-hassa a beszerzendő dokumentumokat. Ugyanigy: a katalógusszerkesztő nem feltétlenül akkor jár el helyesen, ha ragaszkodik a sokéves, esetleg még régibb hagyományokhoz a katalógusépítés terén, hanem akkor, ha tanulmányozza az olvasói igényeket és azok legcélszerűbb kielégítési lehetőségeit, ami a katalógus differenciálásának követelményét támasztja vele szemben. Ugyanez mondható el az osztályozás területén is.

A tudományos és szakkönyvtári munka alapvető feladata a szolgáltatások hatásfokának növelése. Ennek egyik jelenlegi legfőbb akadálya a szolgáltatások használóinak - főként a potenciális használóknak - nem kellő tájékozottsága a szolgáltatások lehetőségeiről. A könyvtári és dokumentációs szolgáltatások lehetőségeinek az eddiginél szélesebbkörű megismertetéséhez ad jelentős segítséget a kongresszusi határozatok azon megállapítása, hogy a szocialista építőmunka előrehaladásával megnő a tudomány szerepe: a tudomány közvetlen termelőerővé válik. E megállapításnak a könyvtári és dokumentációs munkával, általában a szakirodalom fokozott felhasználásával való szoros összefüggése nem szorul bővebb kifejezésre, s kézenfekvő.

Az e téren előttünk álló teendőket tartalmazzák a tudományos és szakkönyvtárak soronlévő főbb feladatai c. irányelvek. Ezek több évre érvényes általános feladatokat vázolnak és a könyvtárak sajátos helyzetüknek megfelelő adottságok között, tevékenységi körük által meghatározott tartalommal valósítják meg azokat. Ehelyütt is hangsúlyozzuk az Irányelvek azon megállapítását, hogy a nyújtott szolgáltatásoknak reális társadalmi szükségleteket kell kielégíteniök; az elsődleges tényező a felkutatott és felismert szükséglet, míg a másodlagos, leszármazott faktor a szükségletnek megfelelő tartalommal bíró és formában nyújtott szolgáltatás. E követelmények egyszersmind azt jelentik, hogy nem lehet a könyvtári és dokumentációs szolgáltatásokat statikusan, egyszersmindenkorra adottnak felfogni. Polymatos kritikai vizsgálódásoknak kell azokat alávetni és e vizsgálódásoknak a felismert szükségleteknek megfelelő, mind differenciáltabb szolgáltatásokat kell eredményezniök. E téren csaknem valamennyi tennivaló még előttünk van. A könyv-

táraknak minden mozgósítható erőt e komplex feladatra kell koncentrálniok."

A KÖNYVTÁRI MUNKA TÁRSADALMI BÁZISÁRÓL - "Ez a kérdés ugyancsak a fejlődés irányvonalával áll összhangban. Megoldása azt célozza, hogy mind többen kapcsolódjanak be a könyvtári és dokumentációs munka hatékonyabbá tételébe, mind többen érezzék sajátjuknak, közügynek ezt a tevékenységet. Azt célozza e kérdés megoldása, hogy fokozódjék a könyvtári és dokumentációs munka társadalmi ellenőrzése, azaz érvényesüljön a felhasználók birálata, fokozódjék a könyvtárosok közreműködése összkönyvtári kérdések megoldásában.

A közművelődési, és a tudományos, valamint szakkönyvtáraknak egyaránt szükségük van arra, hogy munkájukban hasznosítsák az olvasók, a szolgáltatások felhasználóinak észrevételeit, javaslatait. ... A fejlődés egyre inkább azt követeli meg, hogy az igényvizsgálatok változatos formáit alakítsuk ki a könyvtári munka egészére, vagy annak egy részére vonatkozólag. ... A felhasználók igényeinek kutatása és az eredmények folyamatos elemzése felhasználása szemléleti kérdés is. A könyvtáraknak még - hogy úgy mondjam - meg kell szokniok, sőt igényelniök kell azt, hogy a könyvtári és dokumentációs munka a társadalom, azaz a felhasználók kontrollja alatt álljon. Természetesen nem arról van szó, hogy az olvasó - idézőjelben - jobban ért a könyvtárossághoz, mint maga a könyvtáros. Hanem arról, hogy éppen mert nem a könyvtáros szakmai szemével, hanem a saját szemszögéből, a felhasználó oldaláról nézi a könyvtári szolgáltatást - adhat friss szempontokat a szolgáltatások differenciálására.

Szükség van arra, hogy éljenek a könyvtárak a különféle összetételű tanácsadó testületek életrehívásának lehetőségeivel. E testületeknek az lenne a feladata, hogy időközönként megvitassák a könyvtári munkát, az éves munkaterveket, fejlesztési elgondolásokat, s tolmácsolják az olvasói igényeket a könyvtárak felé. A különféle könyvtári bizottságok létesítését a könyvtári törvény végrehajtása tárgyában kiadott minisztertanácsi határozat is előírja, azonban nem igen ment át a gyakorlatba tevékenységük, vagy ahol volt, elsorvadt.

Egy másik területe a társadalmi bázis kérdésének a könyvtárosok társadalmi munkája. Mint az említett Irányelvek megállapítják, ez idő szerint csak egy töredéke a könyvtárosoknak működik közre összkönyvtári, ill. dokumentációs feladatok megoldásában, holott a feladatok növekedése megköveteli a jólképzett és megfelelő szakmai tapasztalatokkal rendelkező munkatársak aktív részvételét a könyvtárügy fejlesztésének munkáiban.

Ezt a kérdést a könyvtári munka továbbfejlesztése egyik kulcskérdésének tekintjük. Miről van itt szó? Arról, hogy ha a könyvtári szolgáltatások hatékonysága fokozását közügyé kívánjuk tenni, úgy ez elsősorban a könyvtárosok széles rétegeire áll. Nem lehet ma már elfogadni azt az álláspontot, hogy a könyvtáros szakértelme, szorgalma és tudása egyedül a könyvtáron belül kamatozzék. Temérdek jó ötlet, gondolat bujik meg a könyvtári munkaszobákban, s csak kisebb részük kap nyilvánosságot a könyvtári szaksajtóban, könyvtári publikációkban, de

ezek realizálása is csak töredékesen és hosszú idő után történik meg. Célunk az, hogy mind több tehetséges és ügyszerető káderre bukkanjunk, akik bevonhatók összkönyvtárügyi kérdésekkel kapcsolatos munkálatokba. Ehhez az szükséges, hogy fokozódjék a könyvtárosok közötti tapasztalatcsere. Ezeket meghatározott program alapján hivatali feladatként kell kezelni, s a könyvtárvezetés feladata ezek előmozdítása. Nyomon kell követniök a könyvtárosoknak a szaksajtót, amely egyre sokretűbb, s lépést kell tartaniok a szakmai kérdések alakulásával. Remélhetőleg meg fog élnkülni a Szabó Ervin kör tevékenysege, amely fórumot fog szolgáltatni összkönyvtárügyi kérdések megvitatására. Az elkövetkezőkben több gondot fogunk fordítani arra, hogy fiatal kádereket vonjunk be az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács tagozatainak és szakbizottságainak munkájába. Javasoljuk, hogy kísérjék figyelemmel a könyvtárosok az OKDT munkájáról megjelenő közleményeket és találják meg a módot a maguk részéről is, hogy kapcsolódjanak a tárgyalt kérdésekhez. Ilymódon fokozatosan lehetővé válik, hogy hasznosítsuk a könyvtárosok kezdeményezését, amely egyfelől szakmai értékkel bír, másfelől fokozza a könyvtárügy demokratizálását."

A KÖNYVTÁROS SZEMÉLYISÉGERŐL - Szólni kell néhány szót arról is, hogy miféle szakma is a könyvtárosság, milyen követelményeket támaszt vele szemben a fejlődés. Sok vita volt e téren a multban, ezeket általában a polarizáltság jellemezte. Az egyik felfogás szerint a könyvtáros tevékenységi körén belül szerzett ismereteivel lényegében meg tudja oldani feladatait, mivel a könyvtári munka szétágazó volta következtében megismerkedik valamennyi tudományterület sajátos szükségleteivel, s ezeket meglévő ismereteivel ki is tudja elégíteni. Ezzel a - hogy úgy mondjam - könyvtároscentrikus szemlélettel még ma is találkozunk. A másik véglet a könyvtárban dolgozó, csaknem az mondható: könyvtárba tévedt szakember álláspontja, aki szerint a könyvtáros munkája valamiféle alacsonyabbrendű munka, s aki csak arra jó, hogy a szaktudományok "alázatos szolgája", illetve "szolgálója" legyen. Ez utóbbi szemlélet szerint a könyvtári munka kizárólag adminisztratív, ill. technikai tevékenység.

Nyilvánvaló, hogy egyik álláspontot sem lehet elfogadni, a fejlődés mindkettőre rácsáfolt és meg kell mondani, hogy ma már csak elvétve lehet ilyen végleges állásponttal találkozni, bár ismételten felbukkan a tudományos és összkönyvtárak egyes munkaterületei és azok művelői közti rangsor-vita.

Mi itt a helyes álláspont? Tudományos és összkönyvtárakról lévén szó, véleményem szerint elsődleges követelményként kell elfogadnunk azt, hogy bizonyos munkaterületek nem végezhetők kellő eredményességgel az adott szakterület minél behatóbb ismerete nélkül. Ilyen az állománygyarapítás, osztályozás, szakreferensszolgálat, szakbibliográfia, dokumentáció - hogy csak a legfőbbeket említsük. Az adott tudományterület ismereteit különböző fokon feltételezik az említett munkaterületek, ezek hiánya viszont a könyvtár munkája eredménytelenségére vezet, amely ideig-óráig leplezett maradhat, de hosszabb távon csakhamar kiderül a könyvtári munka formális és nem hatékony volta.

A tudományos és szakkönyvtárban dolgozóktól tehát azt kívánja meg a fejlődés, hogy előbb-utóbb kétirányú ismeretekkel rendelkezzenek, az esetben, ha az említett - vagy azokhoz kapcsolódó - munkaterületeken fejtenek ki tevékenységet. Mivel a szakkönyvtárakban ma dolgozók zöme nem rendelkezik ilyen kétirányú képzettséggel és a jelenlegi képzési formák sem teszik egyelőre lehetővé e könyvtárstípus gyors kifejlődését, különböző kiegészítő és ráfejelő tanfolyamokkal kell meggyorsítani ezt a folyamatot.

A múlt évben kiadásra került miniszteri utasításban már kifejezésre jut az említett könyvtárstípus, az egyetemet, vagy főiskolát nem könyvtárszakon végzett szakember. A tudományos és szakkönyvtár munkája akkor fog valóban szorosan kapcsolódni az ellátandó tudományterület vagy népgazdasági ág feladataihoz, ha megfelelő arányok fognak kialakulni a különböző szakképzettséggel bíró dolgozók között. E folyamat soronlevő láncszeme: a szakkönyvtári speciális munkaterületeken dolgozók szaktudományi ismereteinek erőteljes fejlesztése.

Fontos feladat, hogy a múlt év augusztus 1-én kiadásra került képzettségi rendelet előírásai alapján beiskolázási tervek készüljenek az egyes hálózatokban, ill. könyvtárakban. A rendelet kapcsán számba kell venniök a könyvtárak vezetőinek és dolgozóinak a különböző szintű képzési kötelezettségeket és a beiskolázási tervek elkészítésével segítséget kell nyújtaniök a könyvtárosképzésben illetékes szerveknek az eddigieknél tervszerűbb képzés megvalósításához. Az említett rendelet keret-jellegű, ezt soronköveti majd az egyes könyvtári munkakörök képzési fok szerinti kategorizálása, ugyancsak miniszteri utasítás formájában. A kettő együttesen módot nyújt az említett tervek elkészítésére. A lényeg itt az, hogy minél szélesebb legyen azok köre, akik könyvtárosi szakmai ismereteiket szervezett oktatás keretében megszerezték és továbbfejlesztik. Ne a könnyebb ellenállás irányában oldják meg a könyvtárak a kérdést és ne a rendelet betűjét elsősorban, hanem szellemét igyekezzenek megvalósítani. A rendelet egymagában csak alap ahhoz, hogy a könyvtárosi tevékenység szakmává váljék, ezt a folyamatot a minél sokoldalúbban képzett könyvtárosok és dokumentalisták szakmai tudása teheti valóságossá."

— A következőkben az előadás a könyvtári kutató-elemző munka fontosságával, a könyvtárak közötti együttműködés szükségességével és a könyvtárügy egyes szervezeti kérdéseivel foglalkozott. Befejezésül került sor annak az összefoglaló következtetésnek levonására, mely szerint a tudományos és szakkönyvtárak funkcióik felülvizsgálatával adhatnak választ tevékenységük továbbfejlesztésének hogyanjára. —

UJ UTAKON - "Számbavéve a kongresszus megállapításait, elemezve azok könyvtári vetületét általában és az adott könyvtárra különösen, egybe kell vetniök az eddig végzett munka irányát, teljesítményeit és elmaradásait azzal a perspektívával, amit a kongresszus elénk tárt. A funkcióvizsgálatoknak a szakkönyvtári tevékenység továbbfejlesztésének hogyanjára kell választ adniök. Nyilvánvaló, hogy a vizsgálatok az eddig végzett munkák egy részére vonatkozólag azt fog-

ják kideríteni, hogy azok iránya, tartalma megfelelő a fokozott követelmények tükrében is. Más munkák - főként a felhasználók irányában kifejtett feltáró tevékenység - vonatkozásában viszont azt kell majd leszűrni, hogy új módon való értelmezésük elengedhetetlen. Ez tehát a korábban nyújtott szolgáltatások irányának, tartalmának megváltoztatását, mennyiségi és minőségi fejlesztését, vagy új szolgáltatások megindítását teszi szükségessé.

A vizsgálódások az adott szakterületnek megfelelő sajátosságokat és eltéréseket fognak eredményezni. Ez a tudományos és szakkönyvtári munka heterogén jellegéből következik. Általános érvényű megállapításokat éppen ezért alig lehet tenni. Az azonban bizonyosnak tűnik, hogy valamennyi tudományos és szakkönyvtártípusnak erőteljesen fokoznia kell aktív szolgáltatásait, tehát azokat, amelyek az ellátandó szakterület felhasználóinak munkáját minél követlenebbül segítik elő, s minél szorosabban kapcsolódnak a szakterület elé tűzött feladatok megvalósításához. Az aktív szolgáltatások fejlesztésének mértékét a szakterületek fejlesztésének üteme dönti el, továbbá az, hogy milyen bázisról kell fejleszteni a szolgáltatásokat, volt-e előzményük vagy újonnan szervezendők stb.

Ez a munka elkerülhetetlenül felidőzi a szolgáltatások módszerbeli kérdéseinek vizsgálatát is, mert az igényelt tartalommal nyújtandó szolgáltatásnak formai követelményei is vannak.

Minden tudományterületnek többé-kevésbé szembe kell néznie a szakirodalom jelentős mérvű - sok területen ugrásszerű - növekedésével és differenciálódásával. A szolgáltatások tervezésénél ez a körülmény döntő súllyal esik latba. Mind kevésbé lehet kizárólag a hagyományosan kialakult szolgáltatásokkal beérni. Előtérbe nyomulnak azok a formák, amelyek tulmutatnak a szűkebben értelmezett könyvtári szolgáltatásokon. E téren a termelést segítő szakkönyvtári és dokumentációs szolgáltatások mutatják az utat. Vizsgálódásoknak kell eldönteniök, hogy mi és milyen változatban használható ezek közül például a tarsadalomtudományok egyes területein.

Igen fontos a szolgáltatások fejlesztésénél a felhasználók rétegezetségének figyelembe vétele is. Közhely ma már, hogy nem lehet uniformizáltan megközelíteni eltérő szokásokkal, igényekkel és felkészültséggel bíró olvasókat, különösen akkor, ha új rétegek bevonásáról van szó, vagy az esetenkénti használók-ból stabil könyvtárlátogatókat kívánunk fejleszteni. Tekintetbe kell vennünk, hogy nem a könyvtár az egyedüli csatorna, amelyen keresztül a szakirodalom a felhasználók felé áramlik. Ez azt a követelményt állítja a könyvtárakkal szemben, hogy közelítsenek a szakirodalom elterjesztésében érdekelt egyéb szervekhez, intézményekhez, igyekezzenek komplex formákat kimunkálni és ilyenek kialakításában közreműködni.¹¹

Somkuti Gabriella
EGY REFERENZS-KÖNYVTÁROS NAPLÓJÁBÓL

Kiméljük az olvasó idejét! - mondja Ranganathan egyik könyvtári alaptörvénye. Mi, gyakorló könyvtárosok ehhez még annyit tehetnénk hozzá, hogy napjainkban egyre inkább nő az az ut, amit az olvasónak az irodalmi forrásokig kell megtennie, tehát egyre fontosabb az a szerep is, amit a könyvtáros tölt be az információ és az olvasó kapcsolatának minél hamarabb történő létrehozásában. Az utat lerövidíteni, a ráfordított időt a minimumra csökkenteni, - ez a feladata a jó referenzs-könyvtárosnak. S közben sohasem szabad elfelejtkeznie arról, hogy az olvasószolgálat mindenképpen az olvasó szolgálatát jelenti, nem pedig azt, hogy az olvasó ki van a könyvtárosnak szolgáltatva!

A Hirlaptár felvilágosító szolgálata nem egyszer kerül olyan helyzetbe, hogy egy-egy különleges, egyedi esetben tud segítséget nyújtani mind közérdekű, mind magánérdekű problémákban. Ezek között tallózva, elmondunk néhányat.

Néhány hónappal ezelőtt a Magyar Nemzeti Galériában nagy sikert aratott a nagybányai művésztelep festőinek kiállítása. Először 1897-ben mutatkoztak be közös tárlaton a nagybányai iskola művészei s erről annakidején Lyka Károly emlékezett meg egy budapesti napilapban. Bár a kérés az utolsó pillanatban futott be, a cikket még idejében sikerült a Budapesti Naplóban megtalálni, lefotózni s a kiállítást megelőző sajtófogadáson az újságíróknak bemutatni.

Egy nyelvész olvasónk Miller: "Salemi boszorkányok" c. drámájának magyar fordítását kereste. A katalógusok segítségével hamar megállapítottuk, hogy nyomtatásban még nem látott napvilágot. /Az eset még a könyvnap Miller kötet megjelenése előtt történt./ Néhány gyors telefon s az érdeklődőt máris a Szerzői Jogvédő Irodához irányítottuk, ahol a drámának két magyar fordítása is rendelkezésére áll.

Egy ízben két izgatott kartársnő jelentkezett a televíziótól: "Kossuth kezébe 1849-es hirlap kell, de nagyon sürgősen!" Csak lassan derült ki, hogy egy készülő TV-játékban /Illyés Gyula "Fáklyaláng" c. darabjában/ Kossuthnak korabeli lapot kell majd a kezében tartania. Raktárosaink nagy gondban voltak, mert a szabadságharc lapjai bekötött állapotban vannak. Végül sikerült egy "Közlöny" számot keresni s a TV kellékesei megnyugodva távozhattak.

Egy másik TV műsorhoz, mely korabeli dokumentumokban idézi fel az infláció és az államosítások idejét, a napisajtóból nagybetűs, jellemző címeket kellett összeválogatnunk. S "rendezőtársai" lettünk Kosztolányi "Pacsirta" c. regényéből készülő filmnek is: a multszázadvégi bácskai kávéház hangulatát a korabeli főbb magyar és külföldi hirlapok fogják a filmben hitelesíteni. Persze nem az eredeti példányok, a filmgyár külön sokszorosított olyan újságokat, ahol a fejléc fotója az eredetit reprodukálja, alatta pedig u.n. "vakszöveg" van, ami a

filmen már ugysem látszik. A színészek és statiszták ezeket a lapokat fogják nagy buzgalommal forgatni.

A nagy port felvert Nemecsek-perben legfőbb "bizonyítékként" szerepelt az a fénykép, amelyet Jezsek-Józsika Ferenc Hirlaptárunk anyagából fényképeztetett ki. Az ál-Nemecsek nekünk is osztogatta "csupa nagybetűvel" írt autogramjait, ezuttal saját érdekeben - ingyen.

Nem mindig sikerül azonban eredményt elérni. T.J. elvtárs, 19-es veterán Balatonfüredről jött fel, hogy egy régi hirlapban megkeresse felesége temetésének leírását, mely 1922-ben "Proletártemetés Angyalföldön" címmel jelent meg. Nagy dolog volt ez akkor, pap nélkül temetést rendezni. Ő akkor emigrációban, majd hazatérve illegalitásban élt, a kis kivágott cikket, melyet elvtársai juttattak el hozzá, nem tarthatta magánál. Sok ujságot átnéztünk, de a cikkek nem sikerült nyomára bukkanni. Talán most ez a nagyobb nyilvánosság hozzásegít minket ahhoz, hogy mi is segíthessünk T.J. elvtársnak.

Egy másik olvasónkat, egy színházi maszkmestert kénytelenek voltunk a könyv-olvasóhoz irányítani: Newton arcképe kellett volna sürgősen, mert az volt a nagy probléma, hogy parókéval vagy szakállal kell-e Newtont ábrázolni?

Nem egyszer külföldről fordulnak hozzánk felvilágosításért. Így pl. nemrégiben a Román Tudományos Akadémia megkeresésére osztályunk Enescu román zeneszerző budapesti hangversenyeiről és azok kritikáiról készített irodalmi összeállítást. A személyes látogatások közül kedves emlékként őrizzük annak a fiatal bolgár könyvtárosnőnek alakját, aki dédapjának, a 48-as honvédnek kereszte nyomát a Vasárnapi Ujságban meg is találta a róla szóló cikket.

A kiragadott példák nagyrészt kuriózumok, pedig - mint minden munkának - így a referenz munkának is vannak hétköznapijai. Bár egy olvasó problémája sohasem lehet annyira hétköznapi a könyvtáros számára, hogy ne próbáljon meg szíves-lélekkel résztvenni benne.

A BIBLIOGRÁFIAI OSZTÁLY MUNKÁJÁBÓL

1962 decemberében a Bibliográfiai Osztály feldolgozta az u.n. "csoportos anyag" 1961-es kiadványait. Ez azt jelenti, hogy 2400 nyomtatványról mindössze 700 cimleírás készült.

Az egyszerűsített és rövidített cimleírások betürendezve, külön dobozban a Bibliográfiai Osztályon várják a kutatókat. A feldolgozott kiadványok tömegét pedig cimleírási csoportonként külön-külön tékázva helyezték el a raktárban.

Az új módszer lemérhető előnyei a következők: nagymértékben lecsökkenti a cimleírásukra fordított időt, nem duzzasztja fel a könyvtár katalógusát,

raktári szempontból pedig egy helyen csoportosítja a feltárt anyagot. Nem utolsósorban az olvasó szempontjából is előnyösebb, mivel a testületeken belül tárgy szerint csoportosítva találja együtt a kiadványokat.

Tájékoztatásul bemutatjuk az alábbi csoportos címléírást:

Tipustervező Intézet, Budapest

Költségvetési utmutatók	1961-
Részletterv gyűjtemények	1961-
Tipustervek jegyzékei	1961-
Műszaki fejlesztési bemutatók	1961-

Végül annak érzékeltetésére, hogy mit is tartalmaz a beérkezett kötelesepéldányok csoportos feldolgozásra kerülő 18-20 százaléka, álljon itt a főbb kategóriák legfontosabb típusainak felsorolása:

Használati nyomtatványok: menetrendek, telefonkönyvek. Vállalati anyagok: balesetelhárítási utmutatók, munkavédelmi utmutatók, törzsgárda-szabályzatok, nyereségrészesedési utmutatók. Idegenforgalmi kiadványok: prospektusok, IBUSZ utazási utmutatók, szállodai reklámok. Kereskedelmi kiadványok: könyvkiadói árjegyzékek, gyártmányismertető, katalógusok, gépleírások. Továbbá tömegszervezetek ismeretterjesztő színvonalu nem általános érdeklődésre számottartó kiadványai, kifestőkönyvek, divatlapok, kiállítási katalógusok, programok, meghívók. Minisztériumok, tanácsok, államigazgatási szervek intézkedései. Kandidátusi értekezések tézisei, MTA intézetek kutatói jelentései stb. - ZÁGONYI ILONA -

HÍRREK

KÖSZÖNŐLEVÉL érkezett a Zárolt Kiadványok Tárához: Kedves Friedmann elvtársnő! A Televízió "Panoptikum" c. dokumentációs sorozatának befejezésekor őszinte köszönetet mondunk azért az értékes segítségért, melyet a sorozat alkotóinak nyújtott. Magyar Rádió és Televízió Igazgatósága.

KILENC HÉTEN KERESZTÜL négy államvizsga előtt álló könyvtárszakos egyetemi hallgató végezte szakmai gyakorlatát könyvtárunkban. Justus Éva, Légrády Erzsébet, Orosz Bertalanné és Szücs Sarolta szorgalommal és érdeklődéssel ismerkedett az egyes osztályok munkájával és a rendelkezésre álló rövid idő alatt lehető teljes képet kapott könyvtárunk tevékenységéről.

KÜLFÖLDI KAPCSOLATAINK

Az NDK TUDOMÁNYOS AKADÉMIAJÁNAK két munkatársa, Dr. Werner Lenk, és Dr. Inge-

borg Spriewald kutatott ez év májusában a Kézirattárban és az RRT-ben. Az Akadémia Nyelv és Irodalomtudományi Intézete ugyanis az eddig elhanyagolt későközépkori és barokk irodalom feltárása érdekében egy életrajzi lexikon /a Stammler-Langosch: Verfasserlexikon des deutschen Mittelalters. I-V. Berlin 1933-1955. folytatása lenne/ és egy tanulmánygyűjtemény kiadását tervezi, amely különböző témák szerint a kor irodalmi keresztmetszetét adná. A kutatócsoport a külföldi könyvtárak közül a lengyelországi /sziléziai/ könyvtárakon kívül az OSzK gyűjteményeiben találta a legbővebb anyagot.

EREDMÉNYES KAPCSOLATOT vettünk fel a Román Tudományos Akadémia könyvtárával, ahol a régi román nyomtatványok bibliográfiájával foglalkoznak. Közel 20 olyan RMK mikrofilmjét küldték meg, amelyekből hazánkban egyetlen példány sem található. Küldeményüket könyvtárainkban található régi román könyvek mikrofilmjével viszonyozzuk.

A HIRLAPTÁR olvasótermét több külföldi kutató kereste fel az elmúlt hónapokban. A Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetétől négy kutatót is vendégül láttunk: Pavel Hapák és Otilia Chmelova a szlovák munkásmozgalomról gyűjtött anyagot, J.F. Fundarek a XVIII. századi magyar-szlovák kapcsolatok természet-tudományi vonatkozásait kutatta, Maria Vyvihalova XIX. századeleji történeti kutatásokat végzett. Jugoszláviából három kutató járt nálunk: Andria Kadenic /Beograd/ a Történettudományi Intézet főmunkatársa "A délszláv állameszme történeti kialakulása a XVIII. sz.-tól 1914-ig" c. tanulmányához keresett anyagot, Vanek Siftar egyetemi adjunktus /Ljubljana/ a délszláv munkásmozgalom anyagát kutatta, Franjo Šebjanic könyvtáros, a muraszombati Tudományos Könyvtár munkatársa a muraközi kérdés anyagát kutatta. Párizsból Jean Aubin turkológus, a Bibliothèque Nationale munkatársa dolgozott olvasótermünkben.

KÉT AMERIKAI KÖNYVTÁROS látogatta meg Zeneműtárunkat. Áprilisban Edward N. Waters, a washingtoni Library of Congress zenei osztályának helyettes vezetője járt itt feleségével, májusban pedig Sydney Beck, a New York Public Library zenei osztályának csoportvezetője. Washingtoni vendégünk Liszt Ferenc művei tematikus katalógusának kiadását készíti elő és e munka során személyesen keresi fel azokat a helyeket, ahol Liszt megfordult s ahol Liszt-dokumentumokat őriznek. Budapesten a Zeneművészeti Főiskola Liszt-Múzeumában végzett kutatásai után Kézirattárunk és Zeneműtárunk értékes Liszt-autográfjait tekintette meg. - Sydney Beck európai útja során azért keresett fel bennünket is, hogy előzetes felmérést végezzen egy New Yorkban létesítendő "Toscanini-archívum" számára fotografálandó mestermű-autográfok forráslelőhelyein. Sydney Beck a Mikrofilmtárat, a Kézirattárat, valamint a Régi és Ritka Nyomtatványok Tárát is meglátogatta.

A müncheni NEMZETKÖZI IFJUSÁGI KÖNYVTÁR még 1961-ben a régi Magyar Könyvtárosok egyesületéhez intézett levelében magyar gyermekkönyveket kért egy kiállítás céljaira. A levelet a Nemzetközi Csereszolgálat vette át és 12 szép könyvet küldött ki. A képeskönyvek, leporellok stb. sikeréről már 1962 augusztusában érte-

sítést kaptunk a müncheni könyvtártól. A kiállítást vándorutra indították, Németország után Svédországban került bemutatásra. Az elhasználódás miatt egy-két könyvből másodpéldányokat is kértek és megküldték a kiállítás katalógusát. Idézünk a kísérőlevélből: "Ich freue mich, Ihnen bei dieser Gelegenheit sagen zu können, dass das im Minerva-Verlag erschienene Buch von Donaszy /Reich: "Arany ABC"/ zu den schönsten der Ausstellung gehört". A katalógus szerint a kiállításon könyveink mellett igen sok csehszlovák, szovjet és lengyel könyv is szerepelt.

ÚJ SZERZEMÉNYEINK

A SZERB TUDOMÁNYOS AKADÉMIA 1847-ben kezdte meg kiadói tevékenységét. Könyvtárunk állományában az első világháború kitöréséig a kiadványok majdnem maradtak meg. Az értékes és ritka gyűjteményt azonban a háború befejezése után már nem egészítették ki, nem folytatták a munkák szerzését. Hosszabb előkészítés után sikerült a hiányok jelentősebb részét pótolni. Főleg a társadalomtudományi kiadványok jelentik állományunk értékes gyarapodását.

AZ OLVASÓSZOLGÁLAT SEGÉDKÖNYVTÁRA számos értékes külföldi lexikonnal és bibliográfiával gyarapodott. A gazdag anyagból ki szeretnénk emelni a 12 kötetes nagy Herder-lexikont /Der grosse Herder/, a 15 kötetes svéd életrajzi lexikont /Svenkst biografiskt lexikon/, az Encyclopedia of Islam első kötetét, a Library of Congress Catalog újabb husz kötetét /1950-1954/, a Handwörterbuch der Sozialwissenschaften öt újabb kötetét, valamint a spanyol három kötetes irodalmi lexikont /Diccionario de la Literatura/.

ÚJABB BESZERZÉSEINK közül figyelemreméltó a harmincas évekből származó három munkásmozgalmi lap fotomásolata. Az "Egység" c. lap 1933-ból Dimitrov vádbeszédét és a Szovjetunió második ötéves tervét ismerteti. A "Front" c. lap József Attila, Illyés Gyula, Kodolányi János írásait közli. A "Vörös Segély" c. sokszorosított lap 1937-ből való. Jelentősen gyarapodott 1933-1944 közötti hírlapállományunk: az Országgyűlési Könyvtár 116 évfolyamot ajándékozott könyvtárunknak.

ANDRIĆ IVO, a Nobel-díjas jugoszláv író első önálló kötete az "EX PONTO" c. munka volt, amely 1920-ban jelent meg. Andrić az első világháború alatt sokat szenvedett az osztrák-magyar monarchia börtöneiben. Említett művében börtönélményeit örökölte meg. A kis példányszámban megjelent, rendkívül ritka munkát sikerült állományunk részére megszerezni.

ÉRTÉKES ANYAGGAL GAZDAGODOTT a Színháztörténeti Osztály diszletterv-gyűjteménye. Sikerült megszerezniök Varga Mátyásnak, a Nemzeti Színház diszlettervezőjének eddigi teljes életművét: tervek, vázlatok, alaprajzok százait. Varga Mátyás 1929 óta dolgozik a Nemzeti Színházban, munkássága így felöleli a színház utóbbi három évtizedét. Ő tervezte, többek között, az Amerikai tragédia

/1936/, Az ember tragédiája /1938 és 1960/, az Urhatnám polgár /1942/, a Lear király /1948/, az Ozorai példa /1953/, a Hamlet /1954/, a Galilei /1955/, az Antonius és Cleopátra /1960/ diszleteit.

KÉT ÉRTÉKES KÉZIRAT került elő az irattári anyagok rendezése során. Az egyik Arany Jánosnak egy eddig ismeretlen verse "A négy jövevény". A tréfás, alkalmi verszetet az teszi jelentőssé, hogy újabb fényt vet a költő színházi kapcsolataira /a vers minden valószínűség szerint Szerdahelyi Kálmánhoz szól/, sőt: a színészet iránt érzett, és gondosan rejtegetett nosztalgiájára is. A verset Keresztury Dezső teszi közzé az OSZK következő évkönyvében. A másik kézirat Petőfi Sándornak egy levele Orlay Petrics Somához. E levél szövegét már ismerték a kutatók, de a kézirat mindezideig lappangott. - Mindkét kézirat átkerült végleges helyére, a Kézirattárba.

A KÉZIRATTÁR - újabb darabokat vásárolt meg a Medgyessy Ferenc-féle kéziratos hagyatékából. A hagyaték 2 463 db-ot tesz ki. A nagy szobrász baráti - tanítványi köréből eddig 34 db Medgyessy-levelet, feljegyzést, fényképet stb. is sikerült megszerezni. Az írók-művészek-tudósok hagyatékának tervszerű megvásárlása során az elhunyt Kossuth-díjas író és kritikus, Kárpáti Aurél hagyatékából vettünk meg több részletben kéziratosokat. Megszereztük Jánossy Dénes történész magyar vonatkozású, főleg az 1849-es emigrációt érintő kézirat-másolatgyűjteményét, amely kitűnően egészíti ki a régóta nálunk őrzött Pulszky-féle kéziratgyűjteményt. Folytattuk a Magyar Szemle Társaság iratainak kiegészítését is. Az elmúlt időszakban kevesebb jelentős egyedi kézirat került megvásárlásra, mégis meg kell említenünk néhány kiemelkedő autográf levelet: Sainte-Beuve levele 1861-ből, F. Weingartner levelei egy magyar tanítványához s Móra Ferencé Madarász Viktor leányához.

FIGYELŐ SZEMMEL

Szilvássy Zoltánné
K é t n é m e t k ö n y v t á r
GYARAPITÁSI MUNKÁJÁRÓL

/A cikk első részét a Deutsche Staatsbibliothek-ről lapunk előző számában közöltük. Szerk./

DEUTSCHE BÜCHEREI

Lipcsei testvérintézményünk alapítása /1912/ óta a germanikagyűjtés, 1931 óta pedig a német nemzeti bibliográfiai tevékenységnek is központja. 1962-ben, fennállásának 50. évfordulója alkalmából felvette a "Deutsche Nationalbibliothek" nevet, s így elnevezésében is nemzeti könyvtárrá lett.

Gyűjtőköre

- a/ A könyvtár gyűjti az 1913 óta Németország területén megjelent nyomtatványokat /könyvek, brosurák, hírlapok, periodikus kiadványok, disszertációk, térképek/;
- b/ a külföldön megjelent német nyelvű műveket;
- c/ 1941 óta a külföldön megjelent németről történt fordításokat, valamint a Németországra, ill. német személyiségekre vonatkozó idegen nyelvű irodalmat;
- d/ 1943 óta Németország területén megjelent zeneműveket, valamint a külföldön publikált német szövegű vagy című zeneműveket;
- e/ 1943 óta Németországban megjelent grafikai plakátokat, valamint a külföldön kiadott német szövegűeket;
- f/ 1945 óta Németországban megjelent szabadalmi leírásokat;
- g/ 1959 óta a német nyelvű irodalmi hanglemezeket és
- h/ az értékes nemzetközi könyvtártudományi szakirodalmat.

Az évszámok minden kategóriára vonatkozólag most is érvényes kezdőpontok, a könyvtár visszamenőleg semmit nem gyűjt, nem dolgoz át és nem javít ki!

Allománya

1962 végén 2 982 179 kötet, az évi gyarapodás kb. 80 000. A kurrensen járó

hírlapok és folyóiratok száma meghaladja a 20 000-t.

Kiadványai

Deutsche Nationalbibliographie, Reihe A,B - Deutsche Musikbibliographie - Bibliographie der Kunstblätter - Bibliographie d. Übersetzungen deutschsprachiger Werke /ezek évi, ill. 5 éves kumulációi is/ - Jahresverzeichnis der deutschen Hochschulschriften - Das gesprochene Wort. Jahresverzeichnis der deutschen literarischen Schallplatten - Bibliographie der deutschen Bibliographien - Neue Mitteilungen aus der Deutschen Bücherei - Sonderbibliographien der Deutschen Bücherei - Leipziger Titeldrucke /az alapbibliográfiák anyaga nemzetközi méretű kartonon/.

Létszáma - A személyzet teljes létszáma 450 fő.

A Gyarapítási Osztály /Abteilung Beschaffung und Zugang/ a bel- és külföldi beszerzésen kívül a leltári, ill. egyúttal a raktári számozást is ellátja. Több, mint 50 főnyi személyzetet foglalkoztat. Három csoportra oszlik: 1. belföldi csoport, 2. külföldi csoport, 3. leltározó csoport.

1/ A b e l f ö l d i c s o p o r t /Inlandbeschaffung/ feladata a két Németország területén megjelenő kiadványok /zeneművek, grafikai plakátok és disszertációk kivételével, ezek az illetékes terek hatáskörébe tartoznak/ begyűjtése a kötelespéldányszolgáltatás révén, valamint a raktári hiányok beszerzése. Részei: Feststellungsdienst /figyelő, ill. kijelölő állomás, főleg a Nyugat-Németországban megjelenő könyvanyag beérkezését ellenőrzi, ill. felhívja a figyelmet a be nem küldött anyagra/, Deutsche Verlegerbeschaffung, Amtliche Schriften, Vereinsschriften, Privatschriften, Ersatzbeschaffung, Registratur.

2/ K ü l f ö l d i c s o p o r t /Auslandsbeschaffung/. Míg a belföldi csoport szervezetileg a kiadó szervek /kereskedelmi forgalomba kerülő kiadványok, hivatalos, magán, egyesületi stb. kiadványok/ alapján tagolódik, a külföldi csoport előadói a nálunk is bevált nyelvterületi felosztás szerint dolgoznak: Österreich, Schweiz, Sowjetunion und Volksdemokratien, Übriges Europa, Übersee. Ezekén kívül - a nyelvterületektől független - 4 állomás is működik: International /nemzetközi kongresszusok anyaga/, Feststellungsdienst, Tauschstelle, Registratur.

A külföldi csoport feladata a külföldön megjelenő germanikának /könyv és periodika/ a gyűjtőköri szabályzat által előírt kategóriáit minden rendelkezésre álló eszközzel beszerezni.

A DB, minden más könyvtártól eltérően, a beszerzési források, ill. módok tekintetében sajátos helyzetben van. Míg ugyanis normális viszonyok között az állományba vett kötetek zömét venni kénytelenek a könyvtárak /a kötelespéldá-

nyon kívüli anyagról van csak szó/, a DB-ben az ajándék dominál, majd a csere és csak egészen elenyésző százalékban a vétel. Ezt a különös helyzetet a DB alapításának körülményei magyarázzák: a Börsenverein der deutschen Buchhändler tagjai egyszersmindenkorra kötelezték magukat egy ingyenes példány beszolgáltatására s így a könyvtár állandó gyarapodása a Németország, Ausztria és Svájc területén megjelenő kiadványokból biztosítva volt. A világháborús események természetesen nem kedveztek a könyvek folyamatos beáramlásának s így a DB kényszerülve volt az évek folyamán új, aktívabb beszerzési politikára áttérni. A megoldás szellemes: a Gyarapítási Osztály ötletesen a maga hasznára fordította a DB-ben 1931 óta remekül működő bibliográfiai gépezet munkáját, éspedig úgy, hogy az egész világra kiterjedően az ajándékpéldányokat bekéri a kiadóktól, ellenszolgáltatásul nyújtva nekik a Deutsche Nationalbibliographieban való megjelentetést, ami természetesen érdeke minden kiadónak, hiszen a germanikakutatásban érdekelték számára ez a bibliográfia a legmegbízhatóbb és legteljesebb - autopszia alapján készült - forrás. Az "ajándék"-ból tehát az idők folyamán "belég" lett /Beleg-exemplar/ s a jól bevált rendszer ma már odáig fejlődött, hogy a külföldi csoport öt nyelven levelez 70 ország 18 ezer /!/ könyvtárával, kiadójával, intézményével és magánszemélyekkel. A könyvtár vezetősége a maga részéről azzal járul hozzá ehhez a nemzetgazdasági szempontból sem elhanyagolható beszerző munkához, hogy a külföldi csoport előadóit a nyelvterületükről behozott "ajándék"-anyag mennyisége alapján jutalmazza, ill. lépteti elő. A csoport évi kb. 12 000 kötetes teljesítményéből így általában 7-8 ezer kötet az ajándék, kb. 3 ezer a csere és 1000-1500 a vétel.

A szocialista országokkal, ill. főleg azok nemzeti könyvtáraival élénk csererekapcsolatot tart fenn a DB. Cserealapul bibliográfiai kiadványai, valamint az 1960.VII.22-i rendelet értelmében a második kötelespéldány szolgál, a DB ugyanis csak egypéldányos gyűjtést folytat. A csere céljaira történő vásárlás kismértékű, akkor fordul elő, ha ezt a második példányt a segédkönyvtárak vagy olvasótermek valamelyike saját számára mégis igényli, vagy ha a csoport egyes könyvtárakkal bizonyos anyag folyamatos szállítására megállapodást köt, pl. könyvtárunkkal a hungarika tekintetében.

A devizás-vétel a mi Kulturánkhöz hasonlóan szervezett "Deutscher Buch-Export und Import, Leipzig /DBG/" és "Zeitungsvertriebsamt, Berlin /ZVA/" elnevezésű kereskedelmi központok közbeiktatásával bonyolódik le. A mi ÁKV-nknak a Leipziger Kommissions- und Grossbuchhandel /LKG/ felel meg, mely a külföldről beérkezett anyag szétosztását és számlázását végzi.

Munkaszervezés és személyi ellátottság

A munka szervezettsége rendkívül magasfokú. A csoport - ez egyébként a könyvtár egészére vonatkozik - az évenként vagy szükség szerint még gyakrabban revideált ügyrendi szabályzat alapján dolgozik. Minden munkaterület pontosan körvonalazott, az egyes dolgozók leterhelése az évek óta precízen vezetett statisztikai adatokat alapul véve, egyenletes. A nyelvterületi előadók manuális

munkát nem végeznek, az ő feladatuk a kurrens és antikvár könyv- és periodika-beszerzés, az ezzel kapcsolatos rendelés és levelezés, valamint a raktári hiányok /háborús károk, elveszés stb./ pótlása. A csoport vezetőjének /aki egyúttal az "International" terület gondozója/ és az 5 nyelvterületi előadónak 4 középkáder áll segítségére, akik ellátják a figyelőszolgálatot /Feststellungsdienst, azaz a bibliográfiai kijelölés/, intézik ennek kifotóztatását, hasonlitanak a novumban, rendezik a prospektusanyagot. További 3 gépirőnő végzi a postabontást, a nagymennyiségű levelezés gépelését és nyilvántartását, a kísérlapok /!/ és a rendelések gépelését.

Nyilvántartások

A gyarapítási munka alapja a pontos hiány- ill. novumkatalógus. A DB külföldi csoportja négyféle nyilvántartással dolgozik:

a/ Fehlkartei: friss bibliográfiai kijelölések cédulái. Hasonlítás után, mint hiányok jelentkeztek /bekérve, rendelve/. A figyelőszolgálat dolgozói gondozzák. b/ Zwischenkartei: már beérkezett, de a nagy központi katalógusban még nem szereplő tételek cédulái. c/ Bestandskartei: 1938 óta vezetett katalógus, mely a könyvtár állományában szereplő valamennyi külföldi germanikát nyilvántartja. Az ebbe a katalógusba osztandó kész kartonok beérkezésekor emelik ki a megfelelő cédulát a Zwischenkarteiból a nyelvterületi előadók, akik e két katalógust gondozzák és bennük hasonlitanak. d/ Antiquarische Beschaffung: antikvár kerestetésre váró tételek cédulái.

A Bestandskartei kivételével valamennyi nyilvántartás nyelvterületeknek megfelelően bontott és betürendes. A Fehlkartei országokon belül kiadók szerint tagolódik, a többi szerző szerint.

3/ A Gyarapítási Osztály harmadik csoportja a l e l t á r o z á s i r é s z l e g /Sachgebiet Zugang/. Ez az elnevezés tulajdonképpen nem fedi a részleg valamennyi munkáját, mert itt nemcsak a könyvek leltározása történik meg, hanem ide tartozik szervezetileg a folyóirat - ill. hirlaptár, valamint a DB világhírű kiadói katalógusának szerkesztősége is. Ez a katalógus 1913 óta a DB állományában lévő valamennyi művet kiadók szerint tárja fel. Anyagának 2/3-ad része megsérült, ill. elpusztult a 2. világháborúban, de azóta újra teljes./

A leltározási részleg tehát a következőképpen tagolódik: a/ Zugangsstelle /Bücher-Zugang, Serien -Zugang, Buch-Fortsetzungen/; b/ Zeitschriftenstelle /und Zugang/; c/ Verlegerkatalog.

Bennünket az a/ csoport munkája érint leginkább, azért ennek lényegét igyekszem röviden ismertetni:

A DB-ben 1913 óta változatlanul /!/ azonos a leltári szám a raktári szám-

mal s ez érvényes a könyvtárban feldolgozott valamennyi nyomdatermékre, sőt még a hanglemezekre is. A leltár könyv és nem cédulakatalógus; ez a folytatások és többkötetes művek esetében természetesen pótlisák és kiegészítő statisztikák vezetését eredményezi, ami e tökéletesnek tűnő rendszer egyetlen negatívuma. Az új kiadások a nem sorozati művek esetén új számot kapnak, a sorozatiak azonosat. /Képzeljük el a Sammlung Göschen kartonjait!/

Három formátum: A,B,C létezik /0-25 cm, 25-35 cm, 35 felett/. A képlet, ill. a leltári-raktári szám a következőképpen fest: folyó év, pl. 1963 A,B,C+laufende Nummer; sorozatok: 1963 SA,SB,SC+laufende Nummer /S=Serien/; folyóiratok: 1963 ZA,ZB,ZC+laufende Nummer /Z=Zeitschrift/stb, eltérő betűjele van természetesen a fali és egyéb térképeknek, hanglemezeknek stb.

Az egyetlen kategória, mely ebben az összefüggő rendszerben kivételt képez, az u.n. F-anyag /Fremdsprachig, Übersetzungen deutscher Werke/. Az F-anyagot is a külföldi csoport szerzi be, de egy különálló csoport tartja nyilván, leltározza /formátummegkülönböztetés nélkül/, katalogizálja és bibliografizálja.

A Gyarapítási Osztály további, részletes munkáját úgy gondolom, nincs értelme e cikk keretében ismertetni. Az eddigiekből is levonható már egy-két következtetés és tanulság számunkra.

A Deutsche Bücherei hosszú évtizedekre visszanyúló tervszerű, de tudatosan egysíku gyarapítási politikája mintaszerű nemzeti könyvarchivumot hozott létre, melynek anyagát egy ugyancsak nagyszerűen megszervezett speciális kiadóhivatal tárja fel. Következésképpen a gyarapításban inkább a formai szempontok nyomulnak előtérbe az értékelő, kiválasztó munka rovására. Magyarázatul az a tény szolgálhat, hogy a német nyelvű és vonatkozású irodalom már maga is - mennyiségére és sokoldalúságára való tekintettel - önálló "könyvtár"-at alkot. A kitűzött célt - a nemzeti irodalom termékeinek tárházává lenni - maradéktalanul megoldotta a Deutsche Bücherei, azonban csak alapítási évétől, 1912-től kezdődően, a korábban megjelent kiadványok birtokában pedig a berlini Staatsbibliothek egészíti ki a nemzeti könyvtár állományát. A két nagykönyvtár egymástól való távolsága azonban még számos megoldatlan problémát rejt magában, mint pl. a központi kötelespéldánybeszolgáltatás, ill. szétoztás, a Leipziger Titeldrucke kihasználatlansága. Külön-külön folyik a kulturegyezményes csere az u.n. varsói bibliográfiai cédulák alkalmazása, nem egységes a felfogás a külön olvasói katalógus szükségességének kérdésében, stb, stb. Ezek az elintézetlen kérdések természetesen sok többlet-, ill. párhuzamos munkát eredményeznek mindkét könyvtárban, s minthogy ezt érzik is, bizonyos, hogy az ésszerűítésnek be kell következnie a közeli évek folyamán.

Befejezésül néhány szóval vissza kell még térnünk a Deutsche-Bücherei-hez. Ahhoz, hogy a képzeletünkben élő igazi "tudományos nagykönyvtár" színvonalát elérjük, sok tanulnivalónk van a DB-től a racionális munkaszervezés és az ésszerű munkaerőgazdálkodás terén. Gondolok itt elsősorban a tudományos és középkaderek, vala-

mint a szaktechnikusok arányos megoszlására, s nem utolsó sorban megszívlelendő lehet az a módszer, mellyel a DB egész épületében olyan magasfoku munkafegyelmet sikerült kialakítani, sőt, mi több, fenntartani, hogy arról csak az elismerés hangján szólhatok. E módszer nem más, mint a vezetőség részéről a beosztottak iránti bizalom. A beosztottak az ügyrendi szabályzatnak megfelelően munkájukat teljes felelősséggel, önállóan végzik, minimális ellenőrzés mellett. A vezetés érdekeltté teszi őket legapróbb munkájukban is s így szinte magától alakul ki a munka számára legalkalmasabb légkör.

Végül e helyen szeretnék kifejezést adni annak az érzésemnek, hogy a látottak és tapasztaltak rendkívül tanulságosak voltak számomra, s szeretném ugyanakkor tolmácsolni a német kollegáknak azt a kívánságát, hogy ők is szívesen el látogatnának a mi könyvtárunkba, s ehhez a mi jóindulatú támogatásunkat is várják.

Benedicty Róbert
NÉMETORSZÁGI UTIBESZÁMOLÓ

A külföldi utazás mindig élményt jelent, de különösen akkor, ha hosszabb lélegzetű külföldi tartózkodásról van szó. Érthető tehát, hogy jómagam, első hosszabb külföldi utam előtt bizonyos "Reisefieber"-rel szálltam be a Balt-Orient-Expressbe. Rövid, félnapos prágai megszakítás után érkeztem meg a berlini Ostbahnhof-ra.

Miután szálláson berendezkedtem, még aznap elindultam felfedezni magamnak Berlint. Számomra különös örömet jelent egy teljesen idegen városban kószálni. Elolvastam az utcán minden plakátot, megnéztem minden kirakatot, cégtáblát és feliratot, négyszer-öttször felszálltam az S-Bahn-ra és az U-Bahn-ra. Azt hiszem, messziről leríhatott rólam, hogy idegen vagyok, mert többször felszólítottak, főleg fiatalok: "Haben Sie Zigaretten zu verkaufen, bitte!"

Munkámon keresztül már az első napokban kapcsolatba kerültem nemcsak a berlini nagykönyvtárakkal, hanem a különböző akadémiai és egyetemi intézetek könyvtáraival is.

Sajnos arra a megállapításra kellett jutnom, hogy a nagykönyvtárakban többnyire nem kaptam meg azt, amit kerestem, ezért időm nagyobb részét főleg intézeti könyvtárakban töltöttem: az Institut für Slavistik, az Institut für griechisch-römische Altertumskunde és az Institut für die Geschichte der Völker der Sowietunion könyvtárában, amelyek közül nem egy a 20-25 ezer kötetet is meghaladja. Hozzájárult ehhez az a körülmény is, hogy az intézeti könyvtárakban a munka sokkal kényelmesebb: míg a Staatsbibliothek-ben egy-egy könyv megkapása hivatalosan másfél órát vesz igénybe, - de biztosabb, ha az ember a kéréscédulát már előző nap beadja /ezt az információt a könyvtár egyik munkatársától kaptam/, - az intézeti könyvtárakban a kért munkát azonnal megkapja az olvasó. A fent említett három intézeti könyvtárban sok olyan ritka művet is megtaláltam, amely sem a

Staatsbibliothek, sem az Universitätsbibliothek, sem az Akademiebibliothek katalógusaiban nem szerepel.

Meg kell itt említeni azt is, hogy a Humboldt-Egyetem Finn-ugor Intézete igen értékes könyvtárral rendelkezik: nemcsak RMK-unikumokat talál itt az érdeklődő, hanem olyan folyóiratokat is, amelyek itthon ritkaságnak számítanak, - nem beszélve magyar klasszikusok kiadásairól.

Munkám mellett természetesen találtam időt arra is, hogy végigjárjam Berlin színházait. A Staatsoper "A Rajna kincse" és "Mesterdalnokok" előadása, a "Bolygó hollandi" a Komische Operben, a "Wallenstein-Trilogie", a "Wilhelm Tell" és a "Béke" /Aristophanes/ a Deutsches Theaterben éppúgy maradandó élményt jelent számomra, mint a Berliner Ensemble Brecht-előadásai.

Napokat töltöttem el a berlini muzeumok csodálatos gyűjteményeiben. A termekben az ember a huszadik századból hirtelen az ókori Egyiptom és Mezopotámia, Görögország és Róma, Bizánc, a régi Arábia és az Iszlám, és az ókori Kína világába csöppen bele.

Wittenbergben ahol nem ritka a magyar látogató, /a vendégkönyv utolsó lapjain jó ismerősök nevével találkoztam, közülük nem egy a Széchényi Könyvtár munkatársa/ külföldiek szokása szerint én is végignéztem a város nevezetességeit, és a Lutherhaus könyvtárában dolgoztam is egy keveset. Szállást a Schloss-ban találtam: szobám ablaka az ősi várudvarra nézett. A romantikát az még csak fokozta, hogy sem víz, sem fűtés nem volt április elején.

Nem lenne teljes ez a rövid beszámoló, ha nem esne szó azokról a kirándulásokról, amelyeket a Keleti tenger partján, Rügen szigetén és az Insel Hiddensee-n tettem. A keleti tenger partja, Rügen szigete és Insel Hiddensee bő alkalmat nyújt szebbnél szebb turákra és kirándulásokra; a szűkreszabott időhöz mérten igyekeztem is a lehetőségeket minél jobban kihasználni. Szép turát tettem az NDK legészakibb pontjára, Kap Arkonára, a tenger partján végig és bejártam Insel Hiddensee északi részét. Itt a Kloster nevű kis községben temették el a modern német irodalom egyik nagy alakját, Gerhard Hauptmannt.

Maradandó élmény lesz számomra az első tengeri hajóút és a rostocki kikötő megtekintése, ahol egy egész délután elnéztem a hajóóriásokat.

Berlini tartózkodásom utolsó napjait főleg munkával töltöttem, az utolsó németországi hetet pedig Lipcse, Drezda és Meissen megtekintésére fordítottam.

Lipcseben természetesen első dolgom volt a Deutsche Bücherei megtekintése. Alapos tanulmányozásról azonban szó sem lehetett, mert egyrészt csupán egy napom volt rá, másrészt a könyvtárban éppen építkezések folytak. Így elsősorban a könyvritkaságok gyűjteményét néztem meg, valamint a katalógusoknál töltöttem

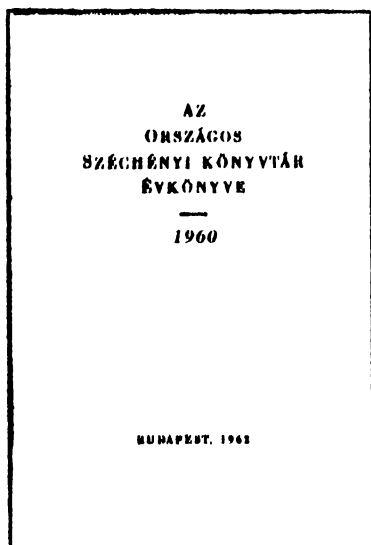
sok időt, saját tanulmányaimhoz keresve irodalmat.

Felejthetetlen élmény lesz az Operaház Händel: Radamisto előadása, amely a kiváló színészi és zenekari teljesítményen kívül az újdonság varázsával is nagy hatást tett. Kár hogy ez a gyönyörű opera nálunk nem szerepel az Operaház műsorán.

A két napból, ami még maradt, az egyiket Drezdában a Zwingerben, a másikat pedig Meissenben töltöttem.

Az egész utazás alatt csupán az időjárás hagyott némi kívánnivalót maga után: igazán jó időm csupán az utolsó két héten volt.

Olvastuk...

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE. 1960. Budapest 1962. 354 l.

Immár hagyományossá vált, hogy az OSzK Évkönyve - vonzó kiállításban, Dezsényi Béla vezetésével működő szerkesztőbizottság kitűnő gondozásában - rendszeresen megjelenik.

Az I. FEJEZET a Könyvtár életének néhány mozzanatról tájékoztat: az 1960. évi könyvtári munkáról s annak statisztikájáról, Babiczy Béla az OSzK Mikrofilmtáráról, Nagydiósi Gézané a Hírlaptár jelenlegi és távlati problémáiról.

A II. FEJEZET a könyvtári munka módszertani kérdéseiről szóló munkákat gyűjti össze: Tombor Tibor a nagykönyvtárak építésének új útjait ismerteti,

gazdag külföldi forrásanyag és illusztrációk segítségével, Orosz Gábor mint "vendégszerző" a kétsoros jelmezőjú adattárolólapok alárendeléses jelkulcsrendszereinek elméletét fejti ki, Kókay György hasznos, színvonalas elemzést nyújt a Hírlaptár használatának kérdéseiről, V. Windisch Éva a történész szemével vizsgálja az ETO sokat vitatott 93/99 Történelem főrészének néhány nehéz problémáját, végül Desenyeiné Bálint Eszter a Szovjetunió könyvtárosképzésének néhány kérdéséről szól.

A III. FEJEZET az OSzK gyűjteményeinek anyagához kapcsolódik. Mezey László a kódexkutatás néhány fontos problémáját elemzi a tőle megszokott erudícióval, Schütz Ödön az OSzK régi örmény nyomtatványaival foglalkozik, Fazakas József folytatja az RMK kötetait kiegészítő pótlásait, Markovits Györgyi pedig a

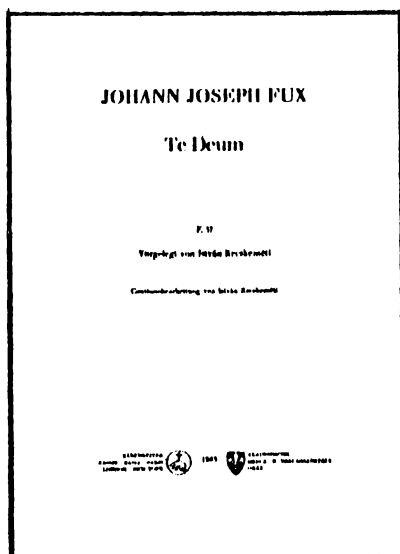
Horthy-korszak kitiltott, elkobzott, perbe fogott versesköteteinek sorsát s jellemző, érdekes szövegrészeit közli olvasmányoknak is izgalmas, forrásműnek tekinthető publikációjában.

A IV.FEJEZET könyvtár- /nem inkább könyv- ?/ és művelődéstörténeti tanulmányokat fog össze: Borsa Gedeon gazdag apparátussal elemzi a törökök elleni Magyarországon hirdetett 1500. évi bucsu történetét és az azzal kapcsolatos nyomtatványokat, Iszlai Zoltán Sándor István "Magyar Könyvesháza"-nak fogadtatásáról, Vargha Balázs kéziratban lévő és ponyván felbukkant apokrif Csokonai jóslatokról ír, végül S. Lengyel Márta újabb tanulmányát teszi közzé a negyvennyolcas osztrák forradalom eszméletörténetének problémáiról. Orosz és angol nyelvű kivonatok egészítik ki a kötetet.

E gazdag, sokoldalú kötet cikkeinek felsorolása - részletes elemzésükre itt nincs terünk - is bizonyítja, hogy a kötet a maga egészében értékes hozzájárulás a magyar könyvtartudomány, könyv- és művelődéstörténet egy-egy fejezetéhez.

Az évkönyv-típus egy veszedelmét azonban az 1960. évvel jelzet kötet sem tudta elkerülni: az 1963 elején kezünkbe került könyv az OSzK 1960. évi könyvtári jelentését közli, s így az olvasó már nehezen tud visszahelyezkedni a két-három év előtti könyvtári problematikába. Egy-egy tanulmány hivatkozásai- ban is zavar az "1960" alcim s az 1962-es impresszum-adat ellentmondásossága: nem egy helyen a szerzők 1961-ben megjelent külföldi szakirodalomra is hivatkoznak...

Ezeket a nehézségeket - amint értesültünk róla - az Évkönyv szerkesztősége már a következő kötetnél át fogja hidalni oly módon, hogy összevontan /1961-62./ adja ki s így az OSzK munkájáról beszámoló jelentések is a tárgyév küszöbéhez érkeznek. - HARASZTHY GYULA

FUX, Johann Joseph: Te Deum. E 37. Vorgelegt u. Continuobearb. von István Kecskeméti. Graz-Kassel, 1963. Akad. Druck- u. Verlagsanstalt - Bärenreiter. IX, 118 l., 4 t. - 33 cm.

Johann Joseph Fux /1660-1741/ nevét ma a legnagyobb osztrák barokk-komponisták között tartják számon. Késői felfedezésének egyik oka -mint Albrechtsberger esetében is - abban kereshető, hogy a zeneelmélet, ill.zeneszerzéstán terén kialakult tekintélye háttérbe szorította a komponista személyét. Ujra való felismeréséhez Köchel kezdeményezésére volt szükség, aki 1872-ben tematikus jegyzékkel ellátott monográfiájával nyit utat reneszánszához. A grazi Johann-Joseph-Fux-Gesellschaft mintegy öt évvel ezelőtt indította el műveinek kritikai összkiadását s ennek

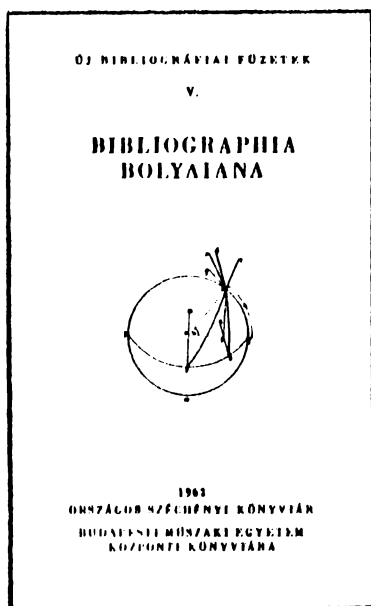
keretében jelent meg most Kecskeméti István közreadásában az 1706-ból származó C-dur Te Deum.

A hatalmas apparátusra /kettős kórusra, zenekarra és orgonára/ hangszerelt mű partitúrájának eredeti kézírata az egykori Esterházy-Archivum darabjaként került Zeneműtárunk gyűjteményébe. Az autográf eredetileg Joseph Haydn birtokában volt, aki egyébként mesterének vallotta Fuxot. Mint érdekességet őrzi gyűjteményünk azt a kis kézíratos "Elementarbuch"-ot is, amelyből Haydn a Fux-féle zeneelméleti metódus alapján tanította növendékeit.

A Te Deum jelentőségét növeli, hogy világszerte is csak igen kevés eredeti Fux-kézíratot ismerünk. A mindössze tucatnyi autográf műből ez az egyetlen datált és szignált példány. A mű egykoru, vagy későbbi előadását illetően nincsenek biztos forrásaink, így a jövő évben Ausztriában tervezett előadása ösbemutatónak számíthat.

Ami a mű gondozását illeti, a méltatás fölöslegesnek mutatkozik, mert a J.J.Fux-Gesellschaft tekintélye és kiadványainak színvonala eleve a legnagyobb igényű s a máig felsorakoztatható kutatási eredmények összességére támaszkodó tudományosságot kívánja meg a közreadóktól. S a kötet közreadója e követelményeknek valóban eleget is tett.

A faksimilékkel és a közreadó tanulmányával kezdődő kötet, megjelenési formájában a legszebb zenei összkiadások szintjén áll. - VÉCSEY JENŐ

PÁLFFY Ilona - PÁLFFY Miklós: Bibliographia Bolyaiana 1831-1960. A Bolyai-geometria szakirodalmának jegyzéke. OSzK - Bpesti Műszaki Egyet. Közp. Könyvtára, 1962. /Új bibliográfiai füzetek 5./

Majdnem egy évszázaddal előbb, hogy David Hilbertnek először sikerült az euklidesi geometriát teljességben és a mai értelemben vett szabatosággal axiomatikus alapokon felépítenie, Magyarországon új geometriai rendszer született, amelyet Euklides óta a tudomány legnagyobb eredményeként tart számon a szakirodalom.

Természetes, hogy a Bolyai-geometria bibliográfiai gondozása a magyar bibliográfusok feladata, ezért üdvözljük örömmel Pálffy Ilona és Pálffy Miklós Bolyai könyvészetét. Az összeállítók Bolyai János életművéhez méltó munkát nyújtottak át a hazai és külföldi szakembereknek. Ésszerű szelekciós elvekkel el tudták kerülni a személyi bibliográfiák szokásos hibáját, hogy a teljesség igényével regisztrált anyagban a rendszerint nagyobb tételszámra rugó ismeretterjesztő és publicisztikai anyag elnyomja a jelentős, fontos műveket. Ha csak egy-két

szóval akarnám jellemezni e bibliográfiát, akkor az izlést és arányérzéklet mondanám minősítésére, a bibliográfusoknak ezeket a kétségtelenül művészi erényeit. Kis népek hajlamosak világhírű tudósikat rikitó csinnadrattával kísérni a világban. A Bolyai-bibliográfiában nyoma sincs ennek, az összeállítás tárgyilagos, nem bocsátkozik a tudományhoz méltatlan vitákba pl. a prioritással kapcsolatban, sőt, józan mértékkel kialakított arányokban kap helyet a tudós személye és az életmű. Így válik lehetővé, - a bibliográfia időrendjét követve - hogy mindenütt a lényegre, magára a geometriai rendszerre koncentrálnak - va kísérik figyelemmel ennek a tudományos felfedezésnek utját születésétől napjainkig, sohasem felejtve el, hogy a matematikai gondolat e jelentős eredményét magyar matematikus adta a világnak.

E jól sikerült, tartalmi és módszertani szempontból egyaránt kitűnő összeállítás komoly segítséget jelent a kutatóknak, s a külföld előtt - bár terjedelmre szerény mű - a magyar matematika mellett méltóan képviseli a magyar bibliográfiát is. - HORVÁTH TIBOR

Vitavita

P a p p I s t v á n OLVASÓFORGALMI STATISZTIKÁK EGYSZERÜSÍTÉSE

Könyvtárunkban az általános és a tudományos olvasótermek látogatóiról és kötetforgalmáról jelenleg rendkívül részletező s emiatt túlságosan munkaigényes statisztika készül. Az Olvasószolgálati Osztály adatai szerint átlagosan havi 110 órát, tehát egy fél munkaerőt vesz igénybe a kimutatások vezetése. Kérdéses azonban, vajon szükség van-e ilyen precizitású s ilyen részletező statisztikára?

A precizitásról - Véleményem szerint olvasóforgalmi statisztika akkor is teljesíti feladatát, ha az igénybevétel pontos számai helyett csupán nagyságrendjükről tájékoztat. A jelentkező néhány százalékos plusz-mínusz eltérés nem torzítja el a könyvtár használatáról adott képet és az országos statisztikai adatfeldolgozást sem téveszti meg.

A tartalmi részletezésről - Köztudott és évek óta alig változó mind a használt művek, mind az olvasók megoszlása. A könyvtár olvasótáboráról hitebb képet ad a beiratkozási napló, semmint a látogatóforgalmáról készült kimutató, az olvasók érdeklődésének változását pedig a napi adatrögzítésnél olcsóbb módszerrel is figyelemmel lehet kísérni.

Könyvtárunk statisztikai rendszerének továbbfejlesztésénél több probléma jelentkezik. Így tekintettel kell lennünk arra is, hogy a Várban tekintélyes kötetszámú szabadpolcos kézikönyvtárak forgalmát kell majd mérni. Itt példaképpen csak egy problémára utalok: igen nehéz, majdhogynem lehetetlen hiteles pontossággal megállapítani azt, hogy egy látogató hány kötetet használ. Nyilván sokkal rugalmasabb statisztikai módszerek bevezetésére lesz majd szükségünk, és alkalmazásukat megkönnyíthetné, ha már most hozzákezdőnek kikísérletezésükhöz.

Egyszerűsített statisztikai eljárások

Az 1961. és 1962. évi olvasóforgalmi adatok alapján két eljárást próbáltam ki.

1. Az első eljárás alapja az, hogy az összes nyitvatartási nap helyett

csak hetenként egy nap adatait vettem számításba, mégpedig az első héten a hétfői, a második héten a keddi stb. Ezekből azután napi átlagot számítottam, amit szoroztam az év nyitvatartási napjainak számával. A kísérleti számítást a tartalmi részletezésre vonatkozóan nem végeztem el, de a módszer arra is alkalmazható. Ipe a számítások eredménye:

1961

Megfigyelt napok száma		általános olvasóteremben	47 nap
		tudományos "-"	36 nap
Nyitvatartási "-"		általános olvasóteremben	279 nap
		tudományos "-"	212 nap

	Olvasók száma		Kötetek száma	
	általános olvasóteremben	tudományos olvasóteremben	általános olvasóteremben	tudományos olvasóteremben
Megfigyelt napok forg.	5 135	794	16 490	3 284
Napi átlag	130,53	22,05	350,85	91,22
Átlagolt összes	36 418	4 675	97 887	19 339
Tényszám	36 032	4 615	94 771	21 551
Eltérés százalékban	+ 1,07	+ 1,3	+ 3,28	- 10,24

Az általános és a tudományos olvasóterem adatai együtt:

	Olvasók száma	Kötetek száma
Átlagolt összes	41 093	117 226
Tényszám	40 647	116 322
Eltérés a tényszám-tól	+ 1,09	+ 0,77

1962

Megfigyelt napok száma		általános olvasóteremben	46 nap
		tudományos "-"	40 nap
Nyitvatartási "-"		általános olvasóteremben	271 nap
		tudományos "-"	218 nap

	Olvasók száma		Kötetek száma	
	általános olvasóteremben	tudományos olvasóteremben	általános olvasóteremben	tudományos olvasóteremben
Megfigyelt napok forg.	7 061	789	14 933	3 085
Napi átlag	153,5	19,725	324,63	77,125
Átlagolt összes	41 598	4 300	87 975	16 813
Tényszám	40 058	4 428	87 874	16 885
Eltérés százalékban	+ 3,85	- 2,9	+ 0,11	- 0,42

*A szabadpolcos kézikönyvtár forgalma nélkül.

Az általános és a tudományos olvasóterem adatai együtt:

	Olvasók száma	Kötetek száma
Átlagolt összes	45 898	104 788
Tényszám	44 486	104 759
Eltérés a tényszámtól	+ 3,17	+ 0,03

2. A második eljárásnál az egy olvasó által egy alkalommal átlagosan használt könyvek számát vettem alapul. E módszernél napról-napra pontosan meg kell állapítani a könyvtárat felkereső olvasók számát s ezt az átlagosan használt kötetek számával meg kell szorozni. A szorzószámot /2,668/ az utolsó öt év használati adataiból számítottam ki. Ilyen szorzószámokat a tartalmi megoszlásra is meg lehet állapítani.

Év	Olvasók száma	Átl. használt kötetszám	Kötetek száma		Eltérés, százalékban
			tényszám	beszorzott szám	
1958	42 278	2,67	112 839	112 798	- 0,03
1959	43 651	2,74	119 820	116 461	- 2,80
1960	48 658	2,52	122 639	129 820	+ 5,85
1961	40 647	2,86	116 460	108 446	- 6,87
1962	44 502	2,57	114 598	118 731	+ 3,60
Összes	219 736	2,668	586 356		

A két módszer értékelését négy szempont alapján végeztem: a munkaidőmegtakarítás, a tényszámtól való eltérés mértéke, az országos statisztikai adatszolgáltatás követelményei és a várbeli szabadpolcos rendszer lehetőségei szempontja alapján. Az eredményt a táblázat mutatja. A plusz és a mínusz jel az eljárás előnyös vagy hátrányos voltát jelzi.

	1. eljárás	2. eljárás
Munkaigény	-	+
Közelítés mértéke	+	-
Országos adatszolg.	+	-
Várbeli stat.rendszer	-	+

Mint látható, az előnyök és hátrányok egyenlően oszlanak meg. Nem vitás, hogy pl. jóval kevesebb munkaidőt vesz igénybe az átlagosan használt kötetek

számával szorozni a látogatók számát, mégha ez utóbbit naponta is jegyezzük, mint évente 40-50 nap részletes statisztikáját elkészíteni s ebből átlagolni. Ellene szól viszont az, hogy a szorzószám nem a tárgyév, hanem a megelőző időszak adatai alapján számítható csak ki, s így a tényszámtól való eltérés lehetősége nagyobb. Így az országos statisztika szempontjából aggályosabb is emiatt a második eljárás. Mellette érvel viszont a könyvtár prézens jellege /az elsőrendűen fontos adat a látogatók, és nem a használt dokumentumok száma/ már jelenlegi elhelyezési és használati körülményei között is, de még inkább a várbeli használati rendszerben. A látogatók számának mérése mellett az anyagforgalomra és a tartalmi megoszlásra szurópróbaszerű statisztikai vizsgálatokat kellene majd végezni.

JAVASLAT

Célszerűnek tartanám könyvtárunkban az elsőként leírt statisztikai eljárás próbaképpeni bevezetését. Mellette szólana az, hogy lényegében nem jelent eltérést az eddigi adatszolgáltatástól, mégis jelentékeny munkaidőt lehet megtakarítani vele. A második eljárás még alaposabb vizsgálatra szorul, különös tekintettel a várbeli olvasószolgálat üzemelésére. Megfontolandó azonban az, hogy az első módszer bevezetésével egyidejűleg nem lenne-e célszerű lemondani a tartalmi statisztika vezetéséről és csak szurópróbaszerűen, nagyobb időközönként végezni elemzést a használt kötetek tartalmi megoszlásáról.

Befejezésül még annyit, hogy véleményem szerint ez a statisztikai módszer a különgyűjtemények forgalmának mérésére nem alkalmazható részben az alacsonyabb volumen, részben a nagyobb ingadozás miatt. A Hirlaptár forgalmának mérésénél viszont ez a módszer alkalmazhatónak tűnik.

SZAKSZERVEZETI ÉLETÜNK

kérdései

Az
OSZK SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGÁNAK
1963.július-december időszaki
m u n k a t e r v e

Könyvtárunk szakszervezeti tagsága f.évi június 22-én tartott taggyűlésében megtárgyalta a Magyar Szakszervezetek XX. és a Közalkalmazottak Szakszervezete V. kongresszusának határozatait és az azokban foglaltakat saját feladataira alkalmazta.

Fentiek alapján alapszervezetünk 1963.július-decemberi időszaki munkájának programját az alábbiakban összegezzük.

1 Feladatok a könyvtári munka segítése vonalán. Alapvető feladatnak tekintjük könyvtárunk 1963.évi munkatervében foglaltak végrehajtásának segítségét és az arra való mozgósítást, hogy könyvtárunk dolgozói szakmai feladataikat minél gondosabban és eredményesebben végezzék el. E cél elérésére végrehajtandó feladatok:

1.1 Tovább kell szélesíteni könyvtárunkban az elmúlt év őszén megindult könyvtári munkakollektiva-mozgalmat és ezen keresztül a munkához való viszony új szocialista formáinak kialakítását. Ennek során:

1.11 El kell készíteni a Könyvtárközi Kölcsönzés és a Könyvelosztó Beloiannisz u.részlegében 1962.október hó folyamán megalakult 2 munkakollektiva egy évi munkájának mérlegét és a "szocialista munkakollektiva" cím odaitélését illetően javaslatot kell tenni az intézetvezetésnek és Szakszervezeti Bizottságnak. Felelősök: /Könyvtárközi Kölcsönzésnél/ dr.Gombocz István és Milhoffer Alajos; /Könyvelosztónál/ dr.Borsa Gedeon és dr.Csapodi Osabáné. Határidő: október 12.

1.12 E munkakollektívák működése során nyert általánosítható tapasztalatok alapján újabb munkakollektívák megalakulásának lehetőségét kell biztosítani azokon az osztályokon, ahol ennek előfeltételei már létrejöttek. Felelősök: Horváth Viktor és Milhoffer Alajos. Határidő: december 31.

1.2 Figyelemmel kell kísérni a könyvtár egyes osztályainak munkaértekezleteit. Közérdekű, több osztályon felvetődő azonos kérdések esetén a szükségnek megfelelően biztosítani kell az SzB állásfoglalását és a kérdések megoldásának

elősegítésére az Intézetvezetésnek való javaslattételt. Felelősök: dr.Borsa Gedeon és Horváth Viktor. Határidő: folyamatosan

1.3 A könyvtár előtt álló feladatok és azok teljesítésének ismertetésére az alapszervezet által kiadott "OSzK Híradó"-ban rendszeresen biztosítani kell a szakmai kérdések színvonalas tárgyalását, a dolgozók kezdeményezéseinek felkarolását, a külföldi tapasztalatok közlését, általában mindazt, ami elősegítheti a társadalmi erőknek a hivatali munkába való bevonását. Felelős: "OSzK Híradó" Szerkesztő Bizottsága. Határidő: folyamatosan.

1.4 Tovább kell folytatni azoknak a szakmai kérdéseknek nyilvános megtárgyalását, amelyek könyvtárunk jelenlegi v.perspektivális feladataiból adódólag eldöntésük előtt többoldalú kifejtést és vitát igényelnek. E vitákat esetenkénti külön meghívásokkal, írásban előre kiadott tézisek alapján kell megrendezni. Felelősök: dr.Borsa Gedeon és dr.Tombor Tibor. Határidő: októbertől kezdve folyamatosan.

1.5 Az idegen nyelvek gyakorlásának elősegítésére könyvtári tárgykörben angol, német és orosz nyelvű klubdelutánokat kell rendezni /külföldi szakirodalom referálása/ Felelős: Pusztay Jánosné. Határidő: októbertől kezdve folyamatosan.

1.6 A könyvtári jellegű ujitások elbírálásának és alkalmazásának előmozdítására a könyvtár ujitási előadójának rendszeres segítséget adunk esetenkénti konzultációk biztosításával. Felelős: dr.Borsa Gedeon. Határidő: folyamatosan.

2 Feladatok a dolgozók élet-és munkakörülményeinek javítása vonalán. E munkánk és feladataink meghatározásánál alapelveként rögzítjük, hogy a rendelkezésre álló anyagi lehetőségek céltudatos felhasználásával és a dolgozók ellenőrző közvéleményének kialakításával következetesen kívánunk harcolni a Munka Törvénykönyvében foglaltak érvényesítéséért, szem előtt tartva ugyanakkor azt is, hogy az élet-és munkakörülmények javítása a népgazdaság lehetőségeinek árnyában hajtható végre. Feladatainkat /e munka jellegéből következően/ részint általánosságban, részint azt kiegészítően rögzítjük.

2.1 Általánosságban: a/ Biztosítjuk a szakszervezeti kedvezményes és önköltséges beutalások megszerzését, elosztását, fokozottan ügyelve a kiválasztás elvére /f.Tölgyesi Lászlóné/. b/ A beérkezett munkaadói és szakszervezeti segélykéréseket elbíráljuk. /f.Deli Györgyné/. c/ A huzamosabb időn keresztül betegállományban levőket rendszeresen meglátogatjuk és segítjük /szakszervezeti csoportonként a bizalmiak/, d/ Az üzemi étkeztetés ellenőrzésében fokozott gondot fordítunk az előírt üzemeltetési és egészségügyi előírások betartására. Saját anyagi eszközeink felhasználásával emeljük az étkező kulturáltságát /f.Darabos Pálné/. Rendszeresen folytatjuk e/ a táppénzkifizetések ellenőrzé-

sét /f.Gordon Miklósné és a kifizetőhely ellenőrző albizottság/, f/ a bér- és munkaügyi kérdések intézését /f.Milhoffer Alajos/, valamint g/ a munkásvédelmi és -egészségügyi helyzet ellenőrzését /f.dr.Vizkelety András/.

2.2 Fentieket kiegészítően az alábbi feladatokat kell végrehajtani:

2.21 Az SzB f.évi ápr.29-i határozatában foglaltak szerint a családi üdültetés fejlesztésére, saját lehetőségeink felhasználásával Keszthelyen és Visegrádon maximális mértékben kell biztosítani dolgozóink és hozzátartozóik nyári üdültetését. Felelős: Gordon Miklósné. Határidő: jun.17-től szept. 15-ig.

2.22 Fenti időszakban 3 alkalommal kell megrendezni a 25 éves szolgálati jubileumi jutalmaknak a szakszervezeti csoportok közösségében való ünnepélyes átadását. Felelős: Kerekes Lőrincné. Határidő: szeptember és november folyamán.

3 Feladatok a politikai-világnézeti és kulturális munka vonalán. Alapszervezetünk e munkájának meghatározásában abból indulunk ki, hogy könyvtárunk feladatait csak akkor tudja helyesen betölteni, ha dolgozói szakmai ismereteiket megfelelő marxista-leninista tudással párosítva növelik és alkalmazzák. A kulturális és sportmunka határait könyvtárunkban a személyi állomány adottságai szabják meg.

3.1 A politikai-világnézeti munka területén segíteni kívánjuk dolgozóinkat a marxista-leninista ismeretek elsajátításában és alkalmazásában, Pártunk és Kormányunk ama határozatainak megismerésében, amelyek politikai, gazdasági és kulturális vonalon országunk és azon belül könyvtárunk feladatait folyamatosan megszabják. Ennek során:

3.11 "Szakszervezeti előadássorozat" címen havonként 1 alkalommal, meghívott előadókkal meg kell szervezni az aktuális politikai-ideológiai kérdések ismertetését. Felelősök: a/ A tematika összeállításáért: Vadász Ferencné. Határidő: szept.14. b/Az előadássorozat megszervezéséért és lefolytatásáért: Hoffer Rezsóné és dr.Vargha Balázs. Határidő: októbertől folyamatosan.

3.12 Meg kell szervezni a szakszervezeti politikai iskola II. évfolyamát elsősorban a szakszervezeti aktivisták és azok részére, akik az elmúlt oktatási évben ezen a tanfolyamon vettek részt. Felelős: Vadász Ferencné. Határidő: októbertől folyamatosan.

3.2 Kulturális-és sportmunka.

3.21 Összrendezvények: a/ November 6-án a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából az MSzMP és a KISz szervezetekkel együttesen, klubrendezvény keretében, irodalmi és művészi műsorral ünnepi-estet kell rendezni. Felelős: Hoffer Rezsóné, Milhoffer Alajos és dr.Vargha Balázs. b/ December 21-é:

könyvtárunk dolgozói gyermekeinek részére műsoros fenyőfa-ünnepséget rendezünk. Felelős: Gordon Miklósné és Krause Eta.

3.22 Társadalmi munka: A Gellérthegyi-park építésében való részvételre társadalmi munkát szervezünk. Felelős: Milhoffer Alajos. Határidő: szeptember folyamán.

3.23 Az eddig kialakított keretek felhasználásával tovább kell folytatni a szakszervezeti könyvtár /felelősök: Krause Eta, Szász Andrásné és Vén Tiborné/ és a közönségszervezés munkáját /felelősök: Jenik Gyözőné és Ráduly Márta/ Határidő: folyamatosan.

3.24 A sportmunka eddigi eredményeinek felhasználásával és további szélesítésével kísérletet kell tenni egy önálló sportkör létrehozására. Felelősök: dr. Benedicty Róbert és dr. Vizkelety András. Határidő: október 31.

3.25 Tanulmányi kirándulást kell szervezni Sárospatak-Miskolc-Lillafüred-Jósvafő-Aggtelek-Ózd-Gyöngyös utiránnyal Észak-Magyarország kulturális és természeti értékeinek megismertetésére. Felelős: dr. Benedicty Róbert. Határidő: október 6.

4 Feladatok a szervezeti élet erősítése vonalán. Alapfeladatként a következőket rögzítjük: a/ fejleszteni kell az irányító munka színvonalát és a szakszervezeti élet demokratizmusát, b/ növelni kell a szakszervezeti munka társadalmi bázisát, c/ gondoskodni kell a tagság rendszeres tájékoztatásáról és d/ biztosítani kell a szakszervezeti munka szervezettségének állandó javítását. Ennek érdekében:

4.1 Vezetés, irányítás

4.11 Az SzB üléseit az alábbi ütemezés és napirend alapján kell megtartani - Szept.16-án: a/ Az SzB 1963.második félévi munkatervének kérdései. Ea. Horváth Viktor. b/ Alapszervezetünk politikai-ideológiai munkájának tartalmi és szervezeti kérdései. Ea. Vadász Ferencné - Okt. 21-én: a/ A Könyvtárközi Kölcsönzés és a Könyvelosztó munkakollektívái 1962/63.évi munkájának értékelése. Ea. Milhoffer Alajos b/ Alapszervezetünk III.negyedévi gazdálkodásáról és a tagdíjak fizetésének, nyilvántartásának helyzetéről. Ea.dr.Hernády Dénes. - Nov. 18-án: A Társadalombiztosítási Tanács 1963.évi munkájáról és a további feladatokról. Ea.Gordon Miklósné - Dec. 16-án: a/ Az SzB 1963.jul-dec. időszaki munkatervének végrehajtásáról. Ea.Horváth Viktor. b/ Az 1964.évi költségvetés tervezete. Ea.dr.Hernády Dénes.

4.12 Az alapszervezet második félévi munkaterve főbb kérdéseinek megtárgyalására a pártszervezettel és a KISz-szervezettel együttesen aktivaértékozletet kell tartani. Felelős: Horváth Viktor. Határidő: szeptember 28.

4.2 Tájékoztatás

4.21 Rendszeresen kell foglalkozni a bizalmiak tájékoztatásával. Szükség szerint, de minden SzB-ülés után összbizalmi értekezletet kell tartani. A szakszervezeti bizalmiak minden összbizalmi értekezlet anyagát beszéljék meg csoportjaikkal. Felelős: Hoffer Rezsőné és a vezető bizalmiak. Határidő: folyamatosan

4.22 A szakszervezeti munka kérdéseinek rendszeres ismertetésére az "OSzK Híradó"-t havonként 1 alkalommal, számonként átl.30 lap terjedelemmel, 400 példányban kell megjelentetni. Felelős: Horváth Viktor. Határidő: júliustól folyamatosan.

4.23 Az 1964. évi szakszervezeti munkaterv összeállításához előzetesen fel kell mérni a szakszervezeti tagság szociális és kulturális helyzetét, igényeit. Felelős: Hoffer Rezsőné és dr.Vargha Balázs. Határidő: december 1.

4.3 Gazdasági munka

4.31 Az SzB gazdasági munkáját és pénztárát havonként rendszeresen felül kell vizsgálni és arról a Budapesti Elnökségnek jelentést kell készíteni. Felelősök: dr. Hernády Dénes és Horváth Viktor. Határidő: minden hónap utolsó napján.

4.32 Az SzVB feladatait külön munkaterv szabályozza.

munkakollektíváinkról

A MI KOLLEKTIVÁNKRÓL

Kollektívánk él és dolgozik ami igen nagy szó, mert az elmúlt félév során annyi minden történt velünk. Sajnos egy kicsit meg is fogytunk. Az induló tizenötből immár csak kilencen vagyunk. Az sem volt mindegy, hogy régi osztályvezetőnket "frontszakaszra" irányították. /Jószerencse, hogy legalább egy régi vezetőnk maradt!/ Aztán itt volt a kemény tél, ami szintén nem mult el nyomtalanul a fejünk felett. Bizony, volt olyan időszak, mikor ebben az irdatlan, barátságtalan munkahelyen és raktárban talán ha hárman-négyen próbáltunk helytállni egymásért és önmagunkért.

Hanem hát, miért kollektiva, egy kollektiva, ha nem azért, hogy urrá legyen a nehézségek felett?

Volt egyszer ... egy negyedévi beszámolóink. Ott elmondtuk nehézségeinket. Talán nem is azért, hogy panaszkodjunk, hanem azért, hogy e nehézségek ellenére is milyen eredményeket értünk el.

És akkor ... az SzB kiküldötte atyai szelidséggel idézte nekünk Makarenkot, mondván: "nem nyafogni"! No! Ahhoz képest, hogy viszonylag kevesen vagyunk, elég viharosan tiltakoztunk a nyafogás ellen. /Vissza is vonták azonnal!/ A mi kollektívánk ugyanis nem csak nyafog, hanem töpreng is, hogy miképpen lehet megoldani a nehézségeket, sőt ... meg is oldja!

És most tréfán kívül ... /már csak azért is tréfán kívül, mert ez a kollektiva végtelenül komolyan veszi célkitűzéseit - a kollektív munkát, tanulást, életmódot/, hadd mondjam el röviden, hogyan is értelmezzük mi azt, hogy kollektiva vagyunk.

A Könyvelosztó Beloiannisz utcai részlege már időszámításunk előtt is /azaz a Kollektiva megalakulása előtt/ híres volt jó közösségi szelleméről. Most ez a "kollektív szellem" megerősödött, értelmet, célt és belső tartalmat kapott. Mi most már nem csupán egy osztály kilenc dolgozója vagyunk, hanem a Kollektiva. A nehézségek csak arra voltak jók, hogy még jobban összekovácsoljanak bennünket. A kollektiva ügye, azon túl, hogy közös probléma, mindenkinek saját külön gondja is lett. Havi tervteljesítésünk elsődleges feladat, amit minden körülmények között, - még az említett nehéz téli időszakban is - teljesíteni akar-

tunk és teljesítettük is. Eddig ez kizárólag az osztályvezetés gondja volt - most személyes ügyünk. Egyre több javaslat érkezik, mi módon lehetne megkönnyíteni vagy meggyorsítani a munkát. Összeülünk, megbeszéljük és máris bevezetjük a jó javaslatot.

A kilenc főből hárman könyvtárosi szaktanfolyamot végzünk, ketten szakszervezeti, ill. KISz oktatáson veszünk részt, két másik munkatársunk pedig a Könyvtárosi Akadémia előadásait hallgatta szorgalmasan. Mind az előadásokról, mind a tanultakról rendszeresen beszámolunk és beszámoltatunk. Élünk - ha kell - a kritika fegyverével és örömmel regisztráljuk az általa elért eredményt.

Ami a "kollektív életünk"-et illeti ... ott már egy kicsit bajban vagyunk. Hogy - mint egy kis család - megosztjuk egymás gondját-baját, az természetessé vált számunkra, hiszen nem is lehet másként. De ezen túlmenően, közös programot kialakítani körülményeink sokfélesége következtében majdnem lehetetlen. - KONCZ BÉLÁNÉ

A KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉS MUNKAKOLLEKTIVÁJÁRÓL

Lassan egy éve már, hogy Csoportunk vállalta a könyvtári munkakollektiva célkitűzését: szocialista módon dolgozni, tanulni és élni. Vajon sikerült-e?

Álljon itt néhány számadat első félévi munkateljesítményünkről. A múlt évről maradt kérésekkel együtt 12 799 kérést továbbított kollektívánk, 2 442-vel többet, mint az elmúlt esztendő hasonló időszakában. A kielégített kérések száma a tervezettet 18 százalékkal haladta meg. Ha a megszerzések számát a beérkezett kérések számához viszonyítjuk, a kielégített kérések száma 95 százalék volt és csak 5 százalék a meg nem szerzett anyag. Ezt az eredményt elérnünk igen nehéz munka volt, és lényegében csak az tette lehetővé, hogy mindenki a maga ügyének érezte a csoport egész munkáját. Ha valahol kiesés mutatkozott, a kollektíva tagjai vállalták a többletmunkát, hogy a kitűzött határidőket tartani tudjuk. És, hogy az eredmény sem maradt el, idézzük a Pestmegyei Tanács levelét: "Ezuton szeretném megköszönni a Széchényi Könyvtár Könyvtárközi Kölcsönzésének azt a rendkívül lelkiismeretes, példás munkáját, melyet mindennapi gyakorlatunkhoz, tudományos munkánkhoz segítségül nyújtottak".

Nem maradt el a közös programunk sem. Több alkalommal voltunk mozi- és színházi előadásokon. A kollektíva tagjai élénk figyelemmel kísérték a politikai és kulturális eseményeket és közösen megvitattuk azokat. - TAMÁS PÉTER

